

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

SÆT BØRNS RETTIGHEDER PÅ SKOLESKEMAET

ET UNDERVISNINGSMATERIALE TIL YNGSTE- OG MELLEMLTRINNET

INDHOLD

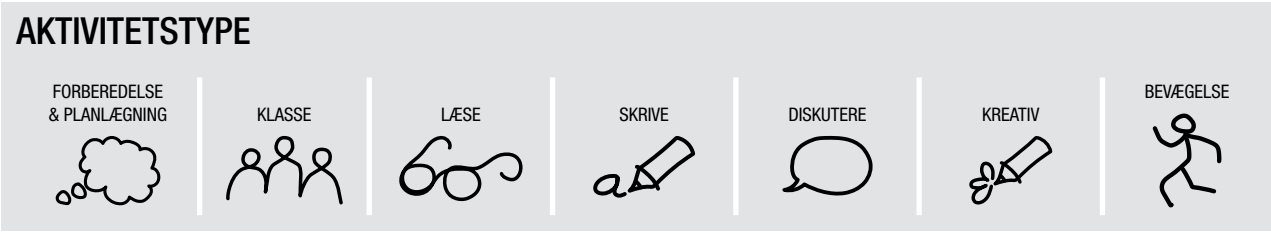
TEMA	AKTIVITET	TYPE	VARIGHED	SIDE
------	-----------	------	----------	------

FORBEREDELSE & PLANLÆGNING

Introduktionsark	Sådan bruger du undervisningsmaterialet		5 min.	5
Introduktionsark	Om undervisning i børns rettigheder		5 min.	7
Forberedelsesark	Tag pulsen på børns rettigheder		15 min.	8
Planlægningsark	Planlæg læringsforløb i børns rettigheder		30 min.	9
Planlægningsark	Inddrag forældrene		10 min.	10
Handlingsark	Når en elev har brug for hjælp		5 min.	11
Faktaark 1	Menneskerettighedernes historie		5 min.	12
Faktaark 2	Menneskerettighedssystemet		5 min.	13
Faktaark 3	Om Børnekonventionen		5 min.	14
Faktaark 4	Børnekonventionen i kort udgave		5 min.	15

AKTIVITETER TIL UNDERVISNINGSFORLØB I KLASSEN

TEMA: INTRODUKTION TIL BØRNS RETTIGHEDER	Kaassassuks rettigheder		1 lektion	16
	Barnets bedste		1 lektion	17
	Skibet er ladet med rettigheder		1 lektion	18
	Tegn en ret		1 lektion	20
	Rettigheder på skuespil		1 lektion	21
TEMA: RET TIL IKKE-DISKRIMINATION & LIGE VÆRD	Sådan bor jeg		1 lektion	23
	Bryd cirklen		1 lektion	24
	Selvportræt og fællesportræt		1-2 lekt.	25
	Børn med handicap		1 lektion - 1 dag	26
	Første indtryk		1 lektion	27
TEMA: RET TIL BESKYTTELSE & UDVIKLING	Den gode skole		1 lektion	28
	Børnearbejde		1 lektion	29
	Lev sundt		1 lektion	31
	Mobning – nej tak!		½-2 lektion	32
	Vold		1 lektion	33
	Min krop		1 lektion	35
TEMA: RET TIL MEDBESTEMMELSE & DELTAGELSE	Byg en by		1 lektion	38
	Holdningsskifteren		1 lektion	39
	Planlæg forandringer		½ lektion - 1 dag	40
	Klassens Grundlov		2 lektioner	41
	Rollemodeller		1-2 lektioner	42
	Medansvar for undervisningen		1 lektion	43
AFSLUTNING	Hvad har jeg lært?		½-1 lektion	44
HENVISNINGER	Kontakter			45
	Litteratur			46
	Litteraturhenvisninger			47

LÆRINGSMÅL FOR AKTIVITETERNE I TEMAERNE

RETTIGHEDER	VIDEN	HOLDNING & VÆRDIER	KOMPETENCER
<ul style="list-style-type: none"> • Alle børns rettigheder 	<ul style="list-style-type: none"> • Rettighederne i FN's Børnekonvention • Rettigheder er regler, der skal passe på børn i hele verden 	<ul style="list-style-type: none"> • Alle mennesker har lige rettigheder • Alle rettigheder er lige meget værd • Respekt for fælles regler • Føle ansvar for egne handlinger • Social ansvarlighed • Se sig selv som verdensborger 	<ul style="list-style-type: none"> • Skelne mellem ønsker, behov og rettigheder • Identificere, hvornår egne eller andres rettigheder overtrædes • Analysere rettigheder og medansvar i forskellige situationer
<ul style="list-style-type: none"> • Ret til ligestilling og beskyttelse mod diskrimination • Beskyttelse af børn med handicap • Beskyttelse af minoriteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Identitet • Fordomme • Mangfoldighed • Rummelighed • Diskrimination og ikke-diskrimination 	<ul style="list-style-type: none"> • Føle, at man tilhører et mangfoldigt fællesskab i klassen • Tro på egen betydning for fællesskabet • Respektere forskellighed • Anerkende mangfoldighed 	<ul style="list-style-type: none"> • Empati, tolerance og åbenhed • Samarbejdsevner • Give og modtage anerkendelse • Identificere fordomme • Mod til at ytre egne holdninger • Arbejde positivt med konflikter
<ul style="list-style-type: none"> • Ret til uddannelse • Ret til hvile og leg • Ret til beskyttelse mod børnearbejde • Ret til sundhed og beskyttelse mod narkotikamisbrug • Ret til beskyttelse mod mishandling 	<ul style="list-style-type: none"> • Hvad er vigtigt for ens udvikling • Forståelse for hvad der er sundt/usundt • Ved at der er grænser for, hvordan andre må behandle en og ens krop. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uddannelse, leg og sundhed er vigtigt for min udvikling • Min krop er min egen 	<ul style="list-style-type: none"> • Sætte ord på, hvilke rammer, der er gode for uddannelse • Kan vælge, hvad der skal i en sund madpakke • Ved, hvor de kan få hjælp, hvis de har mistanke om eller har oplevet mishandling
<ul style="list-style-type: none"> • Ret til at blive hørt • Ret til at deltage • Ret til at udtrykke sin mening og lære at udtrykke sine holdninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Demokrati på skolen • Lokaldemokrati • Demokrati i Grønland • Forskellige styreformers • Indflydelseskanaler og beslutningsprocesser 	<ul style="list-style-type: none"> • Respekt for fælles regler • Tro på at de i fællesskab med andre kan gøre en forskel og påvirke regler og andre forhold 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne lytte til andre • Formulere egne synspunkter og argumentere for dem • Kunne deltage i og organisere grupper • Arbejde med andre om et fælles mål • Tage ansvar for være aktiv i skole, familie, fritid eller lokalsamfund

KOLOFON

SÆT BØRNS RETTIGHEDER PÅ SKOLESKEMAET

Et undervisningsmateriale for yngste- og mellemtrinet

Redaktører: Aaja Chemnitz Larsen og Maria Løkke Rasmussen

Forfatter: Maria Løkke Rasmussen

Bidrag til research: Masiha Ghafory, Institut for Menneskerettigheder, Nauja Benjaminsen og Trine N. Olesen, MIO og Inge Olsvig Brandt, ligestillingsrådet samt Klaus Møller og Anne Mette Friis, Nakuusa/UNICEF.

Tak til lærere og lærerstuderende i Nuuk for kommentarer til materialet.

Dansk korrektur: altidkorrektur.dk

Grønlandsk oversættelse: Bolette Papis

Grønlandsk korrektur: Pavia Petersen

Layout: irisager.gl

Tryk: Handyprint

ISBN: 978-87-996098-5-7

EAN: 9788799609857

© 2014 Børnerettighedsinstitutionen MIO og Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution

Institut for Menneskerettigheder
Wilders Plads 8K
1403 København K
+45 3269 8888
www.menneskeret.dk

Børnerettighedsinstitutionen MIO
Postboks 1290
Issortarfimmut 1A
3900 Nuuk
+299 34 69 40
www.mio.gl

Denne udgivelse, eller dele heraf, kan kopieres, såfremt forfatter og kilde citeres.

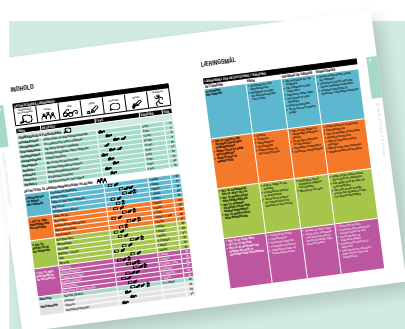

SÅDAN BRUGER DU UNDERVISNINGSMATERIALET

Dette undervisningsmateriale indeholder aktiviteter, øvelser og værktøjer, som du som lærer kan bruge til:

- At planlægge din undervisning i børns rettigheder
- At reflektere over og planlægge, hvordan du skaber et læringsmiljø, der respekterer og understøtter dine elevers rettigheder
- At styrke elevrådet og forældreinddragelsen.

Materialet er rettet mod yngste- og mellemtrinnet.

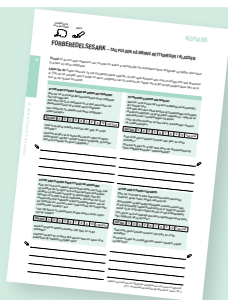
INDHOLD

Her finder du en oversigt over materialets aktiviteter. Det er opdelt i 'Forberedelse og Planlægning', og aktiviteter inddelt i fire temaer, der introducerer Børnekonventionen til klassen.

Du kan se temaernes læringsmål og hvilke typer af læringsformer aktiviteterne tager i brug og hvor lang tid de tager.

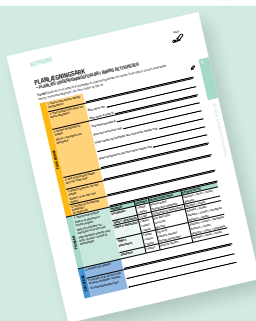
Vælg aktiviteter, der passer til din classes læringsbehov, og den tid, I har til rådighed.

Brug evt. 'Planlægningsarkene' som hjælp til at planlægge et forløb.

FORBEREDELSESARK

Svar på spørgsmålene på arket for at få overblik over, hvilke temaer du ønsker at vægte mest i din klasse, og beslut dig for, hvordan du får børns rettigheder på skoleskemaet.

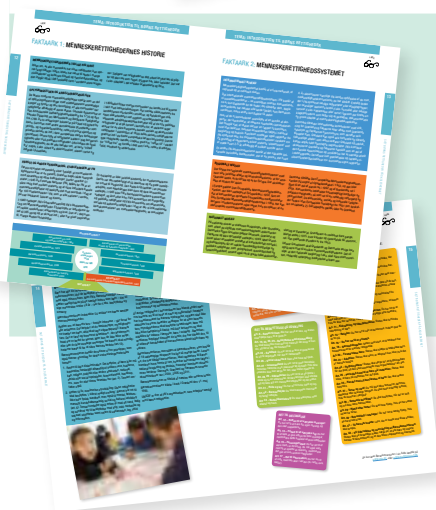

PLANLÆGNINGSARK

Udfyld arkene for at skabe overblik over din planlægning af et forløb om børns rettigheder, og få inspiration til, hvordan du vil inddrage forældrene.

HANDLINGSARK

Arket fortæller, hvordan du kan hjælpe de elever, der har brug for hjælp, i form af den gode samtale eller en underretning til kommunen.

FAKTAARK

Brug faktaarkene til at sætte dig ind i menneskerettighederne og Børnekonventionen.

Arkene er hurtigt læst og forbereder dig til emnet og de enkelte temaer.

FORORD

Børn og unge skal have redskaber til at få det bedst mulige ud af deres liv og bidrage til fællesskabet. De skal derfor kende deres ansvar og rettigheder. De skal lære at handle, hvis de oplever, at deres egne eller andres rettigheder bliver krænket. Undervisning i menneskerettigheder og ikke mindst børns rettigheder er derfor vigtig.

I Grønland er det, ligesom i Danmark, i høj grad afhængigt af den enkelte lærer, om og hvordan der undervises i menneskerettigheder. Mange lærere oplever, at de ved for lidt om menneskerettighederne, og at de ikke har det rigtige undervisningsmateriale. Undervisning i menneskerettigheder er derfor ofte meget begrænset.

Børnerettighedsinstitutionen MIO og Institut for Menneskerettigheder har samarbejdet om børns rettigheder siden 2012. Sammen vil vi styrke udbredelsen af og kendskabet til Børnekonventionen blandt børn og voksne. Undervisningsmaterialet er et resultat af dette samarbejde.

”Sæt børns rettigheder på skoleskemaet” rummer viden, opgaver og aktiviteter, der kan bruges direkte i undervisningen i grundskolen og bringe eleverne rundt i hele Børnekonventionen.

God fornøjelse!

Aaja Chemnitz Larsen

Børnetalskvinde
Børnerettighedsinstitutionen MIO

Jonas Christoffersen

Direktør
Institut for Menneskerettigheder

INTRODUKTIONSARK – OM UNDERVISNING I BØRNS RETTIGHEDER

HVAD ER BØRNS RETTIGHEDER?

Alle mennesker har de samme basale behov uanset deres alder, køn, hudfarve, religion, hvor de bor m.m. Behovene omfatter blandt andet mad, husly, uddannelse, sundhed og beskyttelse mod diskrimination og overgreb. I 1948 vedtog verdens regeringer med FN's *Verdenserklæring om menneskerettigheder*, at det er en ret for alle mennesker at få opfyldt sine basale behov. Beslutningen byggede på en forståelse for, at mennesker, der ikke får opfyldt deres basale behov, ikke bare lider, men også er mere tilbøjelige til at indgå i konflikt.

Efter Verdenserklæringen er der vedtaget en række andre internationale regelsæt, kaldet konventioner, som er særligt rettet mod specifikke udsatte grupper eller særligt centrale problematikker. FN's Børnekonvention omfatter de rettigheder, der er særligt relevante for at beskytte børn og sikre deres udvikling, deres demokratiske deltagelse og ligeværdige behandling. Grønland og Danmark har ligesom de fleste andre lande skrevet under på, at vi vil overholde børnenes rettigheder.

I faktaarkene kan du se en oversigt over konventionerne og læse mere om Børnekonventionen.

HVORFOR UNDERVISE I BØRNS RETTIGHEDER?

Det er vigtigt, at dine elever lærer deres rettigheder at kende, så de forstår hvordan de selv bør behandles, men også så de lærer, hvordan de skal behandle andre. Undervisning i børns rettigheder skaber rum for, at eleverne kan undersøge, diskutere, udfordre og udvikle deres egne meninger og værdier. De udvikler respekt og forståelse for andre og opbygger tolerance for forskellighed. Eleverne opbygger og tilegner sig kompetencer til at indgå i sociale relationer og demokratiske fællesskaber, men også til at tage ansvar og handle for at opnå det bedst mulige i deres liv.

Disse kompetencer kan eleverne bruge både i klasselokalet og på skolen generelt, på legepladsen, i deres hjem og i deres liv fremover. Desuden kan undervisning i børns rettigheder bidrage til at reducere mobning, fremme børnenes selvværd, sikre deres demokratiske deltagelse og gøre børnene mere modstandsdygtige overfor seksuelle og voldelige overgreb.

De lande, der har underskrevet Verdenserklæringen og Børnekonventionen, har forpligtet sig til at sikre, at deres befolkninger kender til dem og de rettigheder, der handler om dem. I Verdenserklæringen står der, at *'ethvert menneske og samfundsorgan [opfordres] til at fremme rettighederne beskrevet i erklæringen gennem undervisning og uddannelse'*. I Børnekonventionen står der, at landene *'skal gøre principperne og bestemmelserne i konventionen almindeligt kendt blandt børn og voksne'*. Når du underviser i børns rettigheder, bidrager du dermed til, at Grønland lever op til sit ansvar for at udbrede menneskerettighederne i Grønland.

Endelig bidrager undervisning i menneskerettigheder til, at skoler og lærere udfylder deres ansvar i forhold til folkeskoleloven. Menneskerettighedsundervisning bidrager især til implementeringen af de dele af folkeskolens formål, der handler om at:

- Fremme åndsfrihed og tolerance hos eleven (4.)
- Styrke medansvar og samarbejde mellem lærer og elev (5.)
- Tilgodese elever med særlige behov (6.)
- At tilbyde et sundt og trygt læringsmiljø, der fremmer elevens evne til at selvstændig tænkning og kritisk stillingtagen, evne til at give udtryk for egne meninger, holdninger og følelser samt målrettedhed, omstillingsevne, engagement og kreativitet (stk.2.)
- Skabe rammer så eleven udvikler sit selvværd, selvtillid og evner til at samarbejde, sin ansvarsfølelse og respekt for andre (stk. 4.)
- Skabe grundlag for, at eleven udvikler sin viden om og forståelse for egen samfundsmæssige identitet, kultur og værdier, tilegner sig viden om og udvikler forståelse for andre kulturer, indføres i en demokratisk tankegang og bliver bevidst om egne demokratiske rettigheder og pligter samt udvikler forståelse for eget ansvar over for samfundets udvikling og dets samspil med naturen (stk. 5.)¹

HVORNÅR UNDERVISE I BØRNS RETTIGHEDER?

Det er en livslang proces at lære om menneskerettigheder og opbygge holdninger og færdigheder til at kæmpe for dem. Derfor bør man også lære om menneskerettighederne allerede i de tidlige skoleår og hele vejen gennem sin skoletid og videre i livet.²

Undervisning i børns rettigheder kan indgå og integreres i stort set alle fag. Det passer særligt godt ind i samfundsfag, personlig udvikling, religion og filosofi, men kan også nemt indgå i grønlandsk, dansk og engelsk, hvor man mere indirekte kan undervise i børns rettigheder.

I indholdsoversigten kan du se de læringsmål, som undervisningsmaterialets temaer berører. Nogle relaterer sig direkte til fagmålene.

HVORDAN UNDERVISE I BØRNS RETTIGHEDER?

Det er vigtigt, at lærere og skoler ser børns rettigheder som mere end et emne, som eleven skal lære om i bestemte fag. Børns rettigheder skal også praktiseres og afspejles bredt i de undervisningsmetoder, lærerne bruger, i læringsmiljøet i klassen og i miljøet på skolen.

Når der står i Børnekonventionen, at børn f.eks. har ret til at have deres egen mening, og at den skal respekteres, så gælder det også i klassen og på skolen. Det betyder, at hvis skolen ikke respekterer elevernes meninger, så krænker skolen deres rettigheder. Derfor kan børnene nemt, og med rette, synes, det er mærkeligt, at man underviser i børns rettigheder, men ikke selv efterlever dem.

Forberedelsesarket 'Tag pulsen på børns rettigheder i klassen' hjælper dig i gang med at reflektere over læringsmiljøet i klassen og planlægge dine mål.

¹ Inatsisartutlov nr. 15 af 3. december 2012 om folkeskolen.

² Dette anbefaler blandt andet FN's Erklæring om Menneskerettighedsuddannelse og Træning, 2011.

FORBEREDELSESARK – TAG PULSEN PÅ BØRNS RETTIGHEDER I KLASSEN

Formål: At du som lærer reflekterer over, hvordan du skaber et læringsmiljø, der respekterer børns rettigheder og hjælper dine elever til at lære om deres rettigheder.

Sådan gør du: Kopier dette ark, og svar på spørgsmålene nedenfor. Du kan også diskutere dem med en kollega eller hele lærerteamet. Efter du har arbejdet med et forløb om børns rettigheder, kan du evaluere din indsats ved at gennemgå spørgsmålene igen og se, hvor du har oplevet fremskridt. ¹⁾

STYRK DINE ELEVERS VIDEN OM DERES RETTIGHEDER:

Børn har ret til at kende Børnekonventionen og de rettigheder børn har ifølge den.

Som lærer har du et medansvar for, at dine elever lærer om Børnekonventionen og at bruge deres rettigheder.

Hvor meget har du arbejdet med børns rettigheder i undervisningen?

Slet ikke	1	2	3	5	6	7	8	9	10	I høj grad
-----------	---	---	---	---	---	---	---	---	----	------------

- Hvad vil du gerne forbedre fremover eller gøre, for at det fortsætter?
- Hvad kan du gøre for at styrke dine elevers viden om Børnekonventionen, værdier i forhold til børns rettigheder, og kompetencer til at kæmpe for deres rettigheder?

STYRK DINE ELEVERS BESKYTTELSE OG UDVIKLING:

Børn har ret til at få dækket deres basale behov som husly, mad og sundhed. De har også ret til at blive beskyttet mod fysiske, psykiske og seksuelle overgreb og børnearbejde. Børn har desuden ret til fritid, hvile og uddannelse. Som lærer har du en skærpet pligt til at indberette til kommunalbestyrelsen, hvis du har mistanke om, at et barn lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare.

I hvor høj grad er du opmærksom på dine elevers trivsel i hjemmet og i fritiden?

Slet ikke	1	2	3	5	6	7	8	9	10	I høj grad
-----------	---	---	---	---	---	---	---	---	----	------------

- Hvad vil du gerne forbedre fremover eller gøre, for at det fortsætter?
- Hvad kan du gøre for at styrke dine elevers viden om deres ret til beskyttelse og udvikling og hjælpe dem?

STYRK DINE ELEVERS DELTAGELSE:

Børn har ret til at blive hørt og have indflydelse på beslutninger, der vedrører dem.

Hvis børn skal være aktive borgere og handlekraftige mennesker, skal deres holdninger og synspunkter respekteres – også når de ikke passer ind i vanetænkningen på skolen.

I hvor høj grad involverer du dine elever i beslutninger i klassen og i undervisningen?

Slet ikke	1	2	3	5	6	7	8	9	10	I høj grad
-----------	---	---	---	---	---	---	---	---	----	------------

- Hvad vil du gerne forbedre fremover eller gøre, for at det fortsætter?
- Hvad kan du gøre for at lære dine elever om skoledemokrati og deres indflydelseskanaler i lokalsamfundet?

STYRK DINE ELEVERS LIGEVÆRD:

Børn har ret til ikke at blive diskrimineret uanset deres køn, handicap, sprog, kultur, religion, økonomi osv.

Anerkendelse og ligeværdig inddragelse af eleven uanset baggrund og gensidig respekt blandt eleverne er vigtigt for barnets trivsel, og for at det kan udvikle sig som en del af fællesskabet.

Hvor god er du til at inddrage dine elever ligeværdigt uanset deres køn, baggrund, sprog og evner?

Ikke så god	1	2	3	5	6	7	8	9	10	Meget god
-------------	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-----------

- Hvad vil du gerne forbedre fremover eller gøre, for at det fortsætter?
- Hvad kan du gøre for at opbygge dine elevers selvværd, empati og tolerance?

KOPIARK

SKRIVE

PLANLÆGNINGSARK

– PLANLÆG UNDERVISNINGSFORLØB I BØRNS RETTIGHEDER

Formål: Dette ark er en hjælp til at planlægge et undervisningsforløb, der passer til din klasse, og som understøtter læring i menneskerettigheder i sin form. ²⁾ Kopier og fyld ud.

PLANLÆGNING	1. Hvad er dine elevers særlige læringsbehov?				
	2. Hvad ved/kan dine elever om børns rettigheder?	Mine elever ved:			
		Mine elever er gode til:			
	3. Beskriv læringsmål for forløbet <i>Kig evt. i oversigten over læringsmål</i>	Overordnet læringsmål:			
		Hvad skal mine elever vide:			
		Hvilke værdier og holdninger skal mine elever arbejde med:			
		Hvilke kompetencer skal mine elever arbejde med:			
	4. Hvor lang tid skal forløbet være og i hvilke fag?				
	5. Klasser og lærere, der skal deltage <i>Klassen, et trin eller hele skolen?</i>				
	6. Hvordan vil du inddrage forældrene? <i>Se næste side.</i>				
PROGRAM	7. S sammensæt program <i>Dette er et eksempel af kortere varighed. Vælg selv aktiviteter fra oversigten ud fra dine mål. Vælg aktiviteter indenfor hvert tema, og varier i forhold til aktivitetstype.</i>	PROGRAM	VARIGHED	AKTIVITETENS NAVN	AKTIVITETSTYPE
		Introduktion	1 lektion	Barnets bedste	diskutere + skrive + kreativ
			1 lektion	Kaassassuks rettigheder	diskutere
		TEMA 1: Aktivitet(er)	1-2 lekt.	Selvportræt og fællesportræt	diskutere + kreativ
		TEMA 2: Aktivitet(er)	1 lektion	Den gode skole	diskutere + kreativ
			1 lektion	Lev sundt	diskutere + kreativ + bevægelse
			1 lektion	Min krop	diskutere + kreativ
		TEMA 3 Aktivitet(er)	1 lektion	Byg en by	diskutere + kreativ + bevægelse
	1 lektion		Klassens grundlov	diskutere + kreativ	
		1 lektion	Planlæg forandringer	diskutere + skrive + bevægelse	
	Afslutning	1 lektion	Hvad har jeg lært	diskutere + skrive + kreativ	
EVALUERING	8. Hvordan gik forløbet?				
	9. Hvordan vil du fremover styrke børns rettigheder i klassen <i>Se forberedelsesarket igen</i>				

PLANLÆGNINGSARK – INDDRAG FORÆLDRENE

Formål: Det er en god idé, at inddrage forældrene, når du planlægger læringsforløb om børns rettigheder. Børn har også rettigheder i hjemmet, og læring foregår også i høj grad her. Forældrene kan også være en ressource, som kan bidrage til læringsforløbet. Måske beskæftiger de sig med noget i deres arbejde eller i fritiden, der relaterer til temaerne. Steder I kan besøge, eller noget de kan fortælle om. Måske har de tid til at fungere som hjælpelærer, eller tage med på udflugter? ³⁾

REFLEKTION	1. Hvad tror du forældrene kan/ved om børns rettigheder, hvad ikke?			
	2. Hvad vil du gerne dele med forældrene om børns rettigheder?	Viden:		
		Værdier:		
		Holdninger:		
	3. Hvordan ønsker du, at forældrene bidrager til læringsforløbet?			
	4. Hvornår skal forældrecafe-(erne) afholdes?	F.eks. en i starten og en i afslutningen af læringsforløbet.		
	5. Punkter på dagsordenen	Hvilke punkter og hvad skal de munde ud i?:		
		Hvilken rækkefølge?		
6. Inddrag eleverne	Skal eleverne inddrages i forældremødet? (hvordan)?			
	Skal eleverne involveres i planlægningen (hvordan)?			
7. Hvilke aktiviteter i hæftet kan forældrene prøve?				
8. Skriv invitation	Husk: Hvorfor inviterer du, hvad for forældrene ud af det, hvor, hvornår, hvor længe? Gør invitationen indbydende og interessant. Brug billeder og symboler:			
PLANLÆG FORÆLDRECAFE	9. Sammensæt dagsorden	PROGRAM	VARIGHED	AKTIVITETENS NAVN
	<i>Dette er et eksempel.</i>	Introduktion	20 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Velkomst og introduktion • Hvem er vi, hvorfor er vi her, program. • Forældrene introducerer sig, og taler sammen to og to om forventninger.
	<i>Sammensæt selv ud fra dine mål.</i>	Punkt 1	20 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Hvad er børns rettigheder? • 'Barnets bedste'
	<i>Husk under mødet:</i>	Punkt 2	20 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Børns rettigheder i skolen og hjemmet? • Diskuter to og to og saml op sammen
	<ul style="list-style-type: none"> • Hils personligt på alle forældrene • Få forældrene til at føle sig trygge • Giv alle forældrene ordet • Følg dagsordenen og hold tiden 	Pause	15 min.	
		Punkt 3	20 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Læringsforløb i børns rettigheder • Hvad har du planlagt for klassen? • Hvordan kan forældrene bidrage?
		Afslutning	20 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Opsamling og afrunding • Dialog om udbytte af mødet. Hvad har I besluttet?
10. Planlæg det praktiske	F.eks.: Hvilket lokale, bordopstilling, udsmykning, forplejning (evt. fællesspisning før eller efter), evt. børnepasning, hvem gør hvad (kan forældrene hjælpe?):			
REFERAT	1. Lav referat	Vigtigste pointer og beslutninger:		
	<ul style="list-style-type: none"> • Max 2 A4 sider • Referer til dagsorden • Brug billeder og symboler 			

HANDLINGSARK – NÅR EN ELEV HAR BRUG FOR HJÆLP

Når I arbejder med børns rettigheder i klassen, kan du komme til at opleve elever, der har brug for din hjælp. Nogle elever siger direkte i timen, at han/hun f.eks. bliver drillet, men andre henvender sig, når timen er slut. Børn, der bliver udsat for vold eller seksuelle overgreb, kan ikke altid sætte ord på det, de oplever. Men måske oplever du, at en elev reagerer på arbejdet med aktiviteterne, ved at gå sin vej, blive stille, vred eller ked af det. Eller du har måske set, at en elev har blå mærker eller har ændret kropssprog eller adfærd i den seneste tid.

I begge tilfælde er det vigtigt, at du reagerer. Se hvordan nedenfor. ⁴⁾

DEN GODE SAMTALE

Hvis en elev virker ked af det, eller siger, at han/hun f.eks. bliver drillet, skal du tage en samtale med eleven. Det kan i sig selv være en hjælp at blive lyttet til og taget alvorligt, men I skal også sammen finde ud af, hvis der skal gøres noget efterfølgende.

SÅDAN GØR DU:

1. Sig til – vær til stede:

Fortæl eleven, at du kan høre/ se at eleven ikke har det godt. Du vil gerne snakke når han/hun har lyst til det.

2. Find et roligt sted – afsæt god tid:

Nogle elever har brug for lang tid til at tale sig ind på de svære tanker.

3. Lyt aktivt:

Lyt og hjælp til at skabe klarhed. Gentag nøgleord og opsummer: 'Har jeg forstået det rigtigt, når jeg siger, at...?' Anerkend følelser: 'Jeg kan godt forstå, at du bliver ked af det... Blev du også vred eller skuffet?'

4. Lav aftaler:

De skal udspringe af din elevs behov og ikke dit behov for løsninger. Eleven skal føle ejerskab og tryghed. Måske skal I arbejde med nogle særlige aktiviteter, eller du skal tale med andre elever, der skal finde ud af at handle anderledes. Måske skal eleven hjælpes videre til en skolefe, kommunal rådgiver eller SMSrådgivning. Se kontakter under henvisninger.

5. Opfølgning:

Gør som aftalt. Skal forældrene informeres? Tal evt. med din leder eller en kollega om samtalen.

UNDERRETNING AF KOMMUNEN

Nogle problemer hverken kan eller skal du selv løse. Som lærer har du skærpet pligt til at underrette kommunen, hvis du får mistanke eller viden om, at et barn eller en ung udsættes for vold, seksuelle overgreb eller anden omsorgssvigt.

En underretning er en besked til kommunen, som fortæller, at et barn eller en ung, du kender gennem dit arbejde, måske har brug for hjælp. Målet er at få hjælp til hjemmet, så barnet kan få et godt liv. Det er langt de færreste underretninger, der udløser en tvangsfjernelse.

SÅDAN GØR DU:

1. Observer og noter:

Hvad er du bekymret for og hvorfor – både i forhold til barnet og forældrene.

2. Tal med andre:

Tal med din leder, kollegaer, skolefe, Saaffik, el.lign., om din bekymring.

3. Underret kommunen:

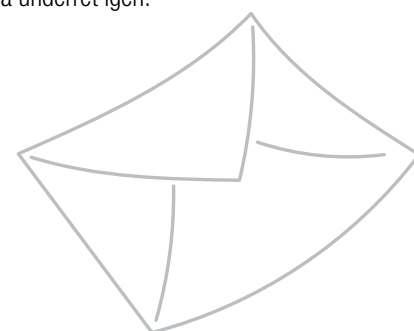
Hvis I mener, der er grundlag for bekymring. Se kontakter under henvisninger. De kan vejlede, om forældrene kan inddrages eller ej.

4. Hvis akut kontakt politiet:

De kan tage stilling til, om der skal trædes ind straks for at hjælpe barnet.

5. Vær fortsat opmærksom:

Hvis situationen ikke forbedres, så underret igen.

FAKTAARK 1: MENNESKERETTIGHEDERNES HISTORIE

12

MENNESKERETTIGHEDERNES TIDLIGE HISTORIE

Ideen om, at alle mennesker har visse rettigheder, kan spores langt tilbage i tiden. Ideen har været til stede i mange civilisationer og kulturers filosofi og samfundsforståelse, og den indgår også i lidt forskellig form i verdens store religio-

ner. Tidligere var rettighederne dog oftest knyttet tæt til pligter og blev set som noget, grupper har, ikke individer. Det var f.eks. tilfældet i det antikke Grækenland og Rom.

OPLYSNINGSTIDEN OG ARBEJDERBEVÆGELSEN

De første moderne menneskerettigheder opstår som en del af oplysningstidens opgør med middelalderens enevældige konger og fyrster og den forestilling, at alle mennesker har rettigheder afhængig af deres status. Centrale dokumenter er *Den Amerikanske Uafhængighedserklæring* fra 1776 og den franske *Erklæring om Menneskets og Borgerens Rettigheder* fra 1789. De to erklæringer fokuserer på frihed og lighed for loven. Sammen med andre demokratiske grundtanker som ytrings- og organisationsfrihed, retten til privat ejendom og privatliv skrives de ind i flere europæiske staters forfatninger (grundlove). Denne type af rettigheder kaldes i dag borgerrettigheder eller civil-politiske rettigheder. Ofte kaldes de også frihedsrettigheder, da de ofte handler om, at have "frihed fra" noget, f.eks. frihed fra diskrimination, slaveri, tortur og indgreb i privatlivet.

I 1800tallet flytter mange mennesker fra landet ind til byerne i takt med industrialiseringen. Det sociale sikkerhedsnet fra landsbyernes storfamilier smuldrer, og befolkningen står uden sikkerhedsnet ved sygdom og arbejdsløshed. Den voksende arbejderbevægelse benytter sig af de nye politiske rettigheder til at gå forrest i kampen for, at staterne tager ansvar for at sikre borgernes basale sociale og økonomiske rettigheder. I slutningen af 1800-tallet skrives rettighederne gradvist ind i de fleste europæiske landes lovgivning. Denne type rettigheder handler i højere grad om "retten til" i stedet for "frihed fra" og forstås i dag som f.eks. retten til arbejde, fritid, sundhed og uddannelse.

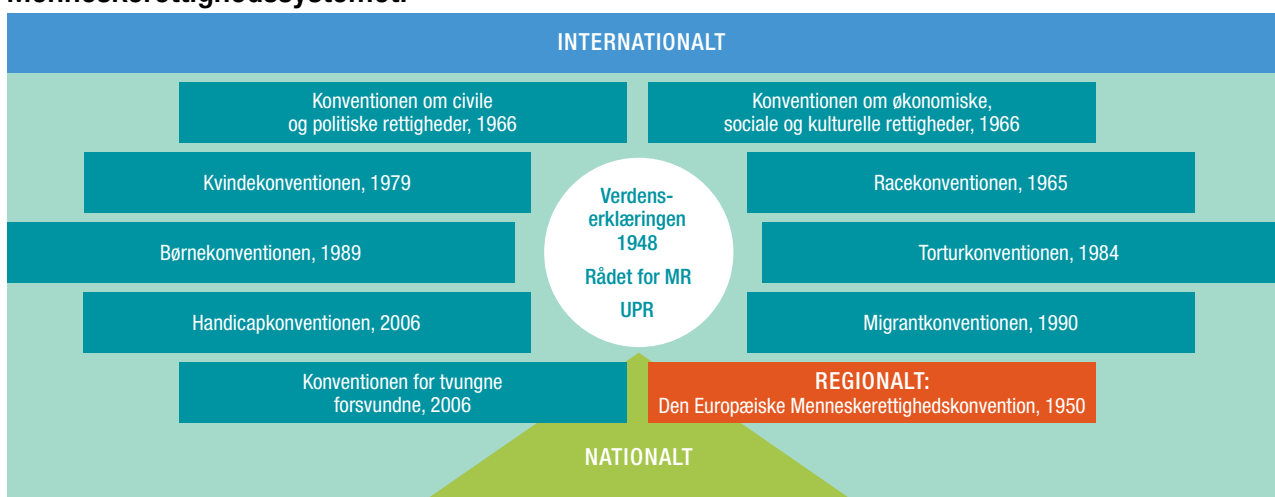
FØRSTE OG ANDEN VERDENSKRIG, ETABLERINGEN AF FN

Første og anden verdenskrig viser tydeligt, at menneskerettighederne ikke er en garanti. Staterne begår både overgreb mod hinandens og egne befolkninger. Derfor opretter 51 stater i 1945 De Forenede Nationer (FN). Målet for FN er at sikre varig fred mellem staterne og at sikre individets basale menneskerettigheder og beskytte det mod overgreb. I dag er der 193 medlemsstater i FN, som er alle nationer i verden, på nær Vatikanet, Taiwan og Kosovo.

I 1948 vedtager FN's Generalforsamling *FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder*. Erklæringen er ledestjerne for en række resolutioner, erklæringer og love. Den er i dag oversat til 365 sprog og er skrevet ind i, eller har givet inspiration til, mange landes forfatninger.

En erklæring er ikke juridisk bindende for medlemsstaterne. Derfor var det nødvendigt at få idealerne og de gode hensigter omsat til lovgivning. Den kolde krig fastfrøs i en periode arbejdet, men efterhånden blev flere og flere konventioner vedtaget. I 1965 blev *FN's Racediskriminations-konvention* vedtaget, og året efter kom *FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder* og *FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder*. I dag er der ni internationale kernekonventioner om menneskerettigheder, se oversigten nedenfor.

Menneskerettighedssystemet:

FAKTAARK 2: MENNESKERETTIGHEDSSYSTEMET

INTERNATIONALT NIVEAU

Menneskerettighedssystemet består af et internationalt, et regionalt og et nationalt niveau.

Det internationale menneskerettighedssystem i FN består af ni hovedkonventioner – se oversigten ovenfor. Konventionerne er kun gældende for de stater, der tiltræder dem. Nogle konventioner har næsten alle lande tiltrådt, som Børnekonventionen, mens andre kun gælder få stater.

Hver af de ni konventioner overvåges af en komite af eksperter, der kontrollerer, at staterne overholder konventionen. Det foregår ved, at staten skriver en rapport til komiteen, hvori den beskriver, hvordan konventionen følges i national lovgivning og praksis. Komiteen modtager også rapporter fra FN-systemet selv, fra civilsamfundsinstitutioner, forskere mv. På grundlag af rapporterne bliver staterne 'eksamineret' ved et møde hvert 2-5 år, afhængig af hvilken komite det er.

En anden FN-kontrolmekanisme består af den såkaldte *Universelle Periodiske Bedømmelse* (UPR), der er en proces,

der hvert 4. år eksaminerer samtlige FN-landes opfyldelse af de menneskerettighedskonventioner, de har tiltrådt. Endelig findes der i FN-systemet særlige rapportører eller arbejdsgrupper, der overvåger bestemte lande (f.eks. Somalia) eller særlige temaer (f.eks. uddannelse eller tortur) ligesom der findes en klageprocedure, som tager sig af gentagne, dokumenterede og grove tilfælde af menneskerettighedskrænkelser.

Danmark tiltræder internationale konventioner med virkning for Grønland og Færøerne efter aftale med Grønlands selvstyre og Færøernes hjemmestyre, som derefter selv tiltræder dem. Grønland kan også selv forhandle og tiltræde folkeretlige aftaler, som alene vedrører Grønland og udelukkende angår fuldt hjemtagne sagsområder. FN's komiteer eksaminerer Grønland og Færøerne særskilt som en del af den danske eksamination og områderne har et særskilt afsnit i statsrapporter. Derudover kan grønlandske og færøske civilsamfundsorganisationer mv. fremsende egne rapporter.

REGIONALT NIVEAU

Der findes tre regionale menneskerettighedssystemer med hver sine juridiske aftaler og kontrolmekanismer: et for amerikanske lande, et for Afrika og et for Europa. Der eksisterer ikke et system for Asien.

I Europa gælder *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*, der blev vedtaget af Europarådet i 1950. Som en del af konventionen oprettede Europarådets medlemsstater *Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol* i 1959. Her kan borgere i medlemsstaterne rejse sager, hvis de oplever, at en stat krænker menneskerettighederne.

Danmark tiltrådte Den Europæiske Menneskerettighedskonvention på vegne af rigsfællesskabet i 1953, og den blev gjort til en del af dansk ret i 1992 og af grønlandsk ret i 2001. Konventionen indeholder hovedsageligt borgerlige og politiske rettigheder, så som ret til en retfærdig rettergang og ytringsfrihed. De økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder findes i den *Europæiske Socialpagt* fra 1961 (om forskellen se faktaark 2). Socialpagten gælder ikke for Grønland.

NATIONALT NIVEAU

På nationalt niveau er staternes forfatninger, eller grundlove, som oftest de vigtigste menneskerettigheds-dokumenter. Danmarks Riges Grundlov gælder Danmark, Grønland og Færøerne og blev oprindeligt vedtaget i 1849. Med Grundloven bliver enevælden erstattet af konstitutionelt monarki, og befolkningen får en række hovedsagligt borgerlige og politiske rettigheder, som ytringsfrihed, foreningsfrihed og forsamlingsfrihed, omend også ret til gratis folkeskoleunder-

visning er garanteret. Grundloven er revideret flere gange, blandt andet i 1915, hvor kvinder og tjenestefolk fik stemmeret. Den gældende grundlov er fra 1953.

Udover Grundloven skal Grønlands og Danmarks øvrige love også være med til at sikre menneskerettighederne. Det vil sige, at den nationale lovgivning f.eks. skal sikre stemmeretten, retfærdig rettergang, beskyttelse af børn osv.

FAKTAARK 3: OM BØRNEKONVENTIONEN

14

BØRNEKONVENTIONEN

Børn har alle de rettigheder, som er beskrevet i FN's ni kernekonventioner, idet de beskytter ethvert menneske og dermed også ethvert barn. Men FN's Børnekonvention fra 1989 sætter særligt fokus på de særlige behov som børn – det vil sige mennesker under 18 år – har for f.eks. beskyttelse og omsorg.

Børnekonventionen indeholder 54 artikler om børns særlige menneskerettigheder.

Reglen om, at barnets tarv – bedste interesse – går forud for alle artiklerne. Det betyder, at de beslutninger, myndighederne træffer om børn, altid skal tage udgangspunkt i barnets tarv. Det er først og fremmest forældrene, der bestemmer, hvad der er bedst for barnet. Men kan de ikke blive enige, eller kan de ikke varetage omsorgen for barnet, skal myndighederne træde til for at sikre barnets bedste (art.13).

Børnekonventionen består derudover af tre principper, som også danner grundlag for dette undervisningsmateriales temaer:

1. *Retten til ikke-diskrimination:* Det betyder, at børn ikke må behandles forskelligt afhængig af hvilken race, hudfarve, køn, religion, politisk eller anden anskuelse, national, etnisk eller social oprindelse, formueforhold, handicap, mv., som de eller deres forældre har (art. 2). Temaet omfatter også
2. *Retten til liv, overlevelse og udvikling:* Disse rettigheder skal beskyttes 'i videst muligt omfang'. Barnet har ret til ikke bare fysisk sundhed, men også til mental, følelsesmæssig, kundskabsmæssig, social og kulturel udvikling (art. 6). Temaet omfatter også retten til mad og vand, bolig og sundhed og til beskyttelse mod krig, vold, narkotika og seksuel udnyttelse samt retten til uddannelse, leg, fritid og information.
3. *Retten til medbestemmelse,* også kaldet 'respekt for barnets synspunkter' (art.12). Det betyder, at børn har ret til at blive hørt og blive taget alvorligt i forhold, der vedrører dem. Dette skal foregå baseret på deres alder og modenhed. Temaet omfatter også retten til ytringsfrihed, indflydelse, selvstændig deltagelse, foreningsfrihed, medbestemmelse og selvbestemmelse.

Af øvrige rettigheder i konventionen kan blandt andet nævnes barnets ret til at have et navn og nationalitet, forældre har hovedansvaret for barnets opdragelse, og børn skal ikke adskilles fra deres forældre undtagen for at sikre barnets tarv, myndighederne skal beskytte forældreløse, børn må ikke blive fængslet på livstid, må ikke tortureres og skal adskilles fra voksne i fængsler. Børnekonventionen forpligter desuden de lande, der har tiltrådt den, til at udbrede kendskabet til konventionen blandt både børn og voksne.

Børnekonventionen overvåges af Børnekomiteen, som består af 18 uafhængige eksperter fra lige så mange lande. Landene, der har tiltrådt konventionen, skal rapportere til Børnekomiteen hvert femte år om, hvordan konventionen følges i national lovgivning og praksis, hvorefter komiteen eksaminerer landene. Danmark, Grønland og Færøernes seneste eksaminationer var i 2001, 2005 og 2011.

Børnekonventionen er tiltrådt af næsten alle verdens lande.

Børnekonventionen trådte i kraft i Grønland den 11. maj 1993.

UNICEF er den af FN's organisationer, som arbejder særligt med børns rettigheder.

FAKTAARK 4: BØRNEKONVENTIONEN I KORT UDGAVE

Det følgende gengiver artiklerne i FN Børnekonvention i kort udgave listet efter temaer:

RET TIL IKKE-DISKRIMINATION OG LIGEVED

Art. 2. Ligestilling og beskyttelse mod diskrimination: Alle børn er lige meget værd og har lige meget ret til de samme ting, uanset deres eller deres forældres hudfarve, sprog, eller om de er en dreng eller en pige osv.

Art. 23 – Børn med handicap: Børn med handicap har samme rettigheder som alle børn. De har også særlige rettigheder, fordi de lever med et handicap.

Art. 30 – Minoriteter: Du har ret til at praktisere din religion, sprog og kultur, også selvom du tilhører et mindretal, der hvor du bor.

RET TIL BESKYTTELSE OG UDVIKLING

Art. 6 – Retten til livet: Alle har ret til at leve, og staten skal hjælpe børn til et godt liv.

Art. 19, 34, 36, 39 – Beskyttelse mod mishandling: Du skal beskyttes mod vold og misbrug. Din krop er kun din, og det er dig der bestemmer.

Art. 24 – Sundhed: Du har ret til at leve et godt/sundt liv og få lægehjælp, når det er nødvendigt.

Art. 26 – Social sikkerhed: Børn skal have det godt.

Art. 27 – Levestandard: Du har ret til gode levevilkår, herunder nærende mad, passende tøj og bolig. Hvis dine forældre ikke kan sørge for det, skal staten hjælpe til.

Art. 28, 29 – Uddannelse: Du har ret til at gå gratis i skole og få en uddannelse. Undervisningen skal udvikle dig og lære dig om menneskerettigheder og din kultur.

Art. 31 – Hvile og leg: Du har ret til hvile, fritid og leg.

Art. 32 – Børnearbejde: Du skal beskyttes mod hårdt og farligt arbejde.

Art. 33 – Narkotikamisbrug: Du skal beskyttes mod alkohol og hash.

RET TIL DELTAGELSE

Art. 12 – Retten til at udtrykke meninger: Du har ret til at have din egen mening, og den skal respekteres.

Art. 13 – Frihed til at udtrykke sig: Du har til at lære at give udtryk for dine meninger, medmindre dette krænker andres rettigheder.

Art. 15 – Foreningsfrihed: Du har ret til at være med i en forening. Du må også være med til at oprette en forening, medmindre det går ud over andres rettigheder.

Art. 17 – Ret til information: Du har ret til at vide, hvad der sker i verden (tv, radio, avis, bøger).

ØVRIGE ARTIKLER

Art. 1 – Definition på et barn: Hvad er et barn? Et menneske, der er under 18 år.

Art. 3 – Sikring af barnets interesser: Samfundet skal sikre barnets tarv, når der træffes beslutninger.

Art. 4 – Opfyldelse af konventionens hensigter: Staten skal overholde artiklerne.

Art. 5 – Vejledning af forældre: Dine forældre skal gøre alt de kan, for at du har et godt liv. Staten skal respektere forældrenes ansvar og hjælpe, hvis det er nødvendigt.

Art. 7 – Navn og nationalitet: Du ret til navn og nationalitet fra fødslen.

Art. 8 – Beskyttelse af identitet: Staten skal respektere, at barnet har et navn, land, familie osv.

Art. 9 og 10 – Forældres beskyttelse af barnet: Du har ret til at være sammen med eller have kontakt med begge dine forældre, hvis du ikke bor sammen med dem.

Art. 11 – Kidnapning og tilbageholdelse: Staten skal forhindre kidnapning af børn.

Art. 14 – Religion: Du har ret til selv at bestemme, hvilken gud du vil tro på.

Art. 16 – Du har ret til et privatliv.

Art. 18 – Børneopdragelse: Staten skal sikre, at forældrene har hovedansvaret for barnets rettigheder.

Art. 20 – Forældreløse børn: Staten skal hjælpe forældreløse børn.

Art. 21 – Adoption: Staten skal sikre, at adoption kun sker, hvis det er barnets bedste.

Art. 22 – Flygtningebørn: Staten skal sørge for, at flygtningebørn får det godt, og den skal samarbejde med organisationer om det.

Art. 25 – Periodisk kontrol af børn på institution: Staten skal sikre, at børn på institution har det godt.

Art. 35 – Handel med og bortførelse af børn: Det skal staten forhindre.

Art. 37 – Tortur og straf: Du må ikke blive tortureret, dømmes dødsstraf eller livsvarigt fængsel. Du skal have ordentlig forhold, hvis du kommer i fængsel.

Art. 38 – Væbnede konflikter: Du skal beskyttes, når der er krig, og må ikke være børnesoldat.

Art. 39 – Hjælp efter tortur: Du skal have hjælp, hvis du har været udsat for tortur.

Art. 40 – Behandling i retssager: Du har ret til særlig hjælp, hvis du har brudt loven.

Art. 41 – Til barnets bedste: Love, der er bedre end disse artikler, skal bruges.

Art. 42 – 54: Udbredelse og overvågning af Børnekonventionen: Staten skal på forskellige måder sørge for, at alle børn og voksne kender til konventionen, og at den bliver respekteret og overholdt.

KAASSASSUKS RETTIGHEDER

16

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	Eleverne sætter ord på rettigheder ud fra myten om Kaassassuk	Læs faktaark 3 og 4. Lån og læs evt. myten om Kaassassuk	Lån evt. myten Kaassassuk, f.eks. tegneserieudgaven af Christian Fleisher Rex, så de små elever kan se med
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> At introducere til børns rettigheder. 			

SÅDAN GØR DU:

1. Introducer til Børnekonventionen

Fortæl eleverne om Børnekonventionen, bl.a. at den består af en række rettigheder og regler, der skal beskytte børn i hele verden, så de har det godt og kan udvikle sig og lære. F.eks. siger Børnekonventionen, at børn har ret til uddannelse, mad og tryghed. Fortæl om temaerne i Børnekonventionen.

2. Fortæl myten om Kaassassuk

Spørg eleverne om de kender myten om Kaassassuk, og hvad de kan huske fra den.

Genfortæl eller læs derefter myten op, evt. i tegneserieudgaven. Du skal sørge for at få den sidste del med, hvor Kaassassuk til sidst indser, at det var forkert af ham at kæmpe med alle og slå sine fjender ihjel, efter han selv var blevet stor og stærk.

Inddel klassen i mindre grupper og bed dem finde alle de ting, som Kaassassuk oplever gennem sin opvækst, som ikke er godt for ham. Derefter skal de prøve at sætte ord på hvilke rettigheder i Børnekonventionen som er på spil i Kaassassuk-myten. Hver gruppe præsenterer kort, hvad de har talt om.

Skriv deres svar op på tavlen.

3. Gennemgå Kaassassuks rettigheder

Gennemgå i klassen nogle af de rettigheder, som er på spil i myten.

Kaassassuk bliver forældreløs, fordi forældrene dør af sygdom.

- Hvem tager sig af Kaassassuk? Hvis historien foregik i dag, hvem ville så tage sig af ham?
- Ifølge Børnekonventionen skal de voksne sørge for, at andre voksne tager sig af forældreløse børn (art.20).

Kaassassuk bliver mobbet og slået af børn og voksne.

- Hvad gør børn og voksne på bopladsen ved Kaassassuk? Må de godt slå ham og løfte ham i hans næsebor?
- Ifølge Børnekonventionen skal de voksne sørge for at beskytte børn mod alle former for mishandling (art. 19).
- Hvis historien foregik i dag, hvem skulle så hjælpe Kaassassuk?

Kaassassuk får det dårligste kød, sover i udkanten af huset og får ikke noget tøj.

- Hvad får Kaassassuk at spise?
- Ifølge Børnekonventionen skal de voksne sørge for, at børn får god og nærende mad og har tøj og en bolig, der passer til klimaet.

Tilføj evt. rettighederne til listen på tavlen.

4. Fælles opsamling

Tal med eleverne om, hvordan Kaassassuk ændrer sig, da han begynder at vokse og få mange kræfter. Ideer til spørgsmål:

- Hvad synes I om at Kaassassuk hævner sig på sine fjender og slår dem ihjel?
- Er det sådan man løser en konflikt?
- Hvad kunne han have gjort i stedet?
- Hvad lærte Kaassassuk af sin modstander som han ikke kunne besejre?

BARNETS BEDSTE

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	Eleverne sætter ord på, hvad et barn har brug for for at få et godt liv.	Billede af baby. Kopier evt. faktaark 4 m. Børnekonventionen.	Flip-over papir, tuscher, Mega Post it's eller store papirlapper. Evt. ark med Børnekonventionen. Tape til ophængning.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At introducere til børns rettigheder. • At sætte ord på behov og rettigheder og forstå sammenhængen mellem dem. • At opleve instinktivt at kende til børns rettigheder og føle empati med andre børn. 			

SÅDAN GØR DU: ⁵⁾

1. Indledende brainstorm

Sæt et billede eller en tegning af et barn på væggen, og forklar, at det kunne være et hvilket som helst barn – en dreng eller pige, med den ene eller anden hudfarve, religion, osv. Det er nu elevernes opgave at passe godt på det.

Del eleverne ind i grupper af 4-5 personer, og giv hver gruppe fire post-its.

Spørg eleverne, hvad de synes, der skal til, for at barnet får et godt liv = barnets bedste. Hjælp evt. med at spørge, hvad der skal til, for at børn kan være trygge, glade og sunde og klare sig godt i verden.

Grupperne bruger 10 min. til sammen at finde på fire ting og skriver én ting på hver post-it. De mindre elever kan tegne i stedet for at skrive.

2. Har I det hele med?

En repræsentant fra hver gruppe sætter én efter én gruppens post-its rundt om barnet på billedet. Hjælp eleverne med at gruppere post-its, som passer sammen.

Lad eleverne diskutere, om de synes, post-it-lapperne dækker alle barnets behov, eller om der mangler noget. Bed dem tænke over, om de har alt med, som et barn har brug for:

- For at overleve og være sund og være beskyttet mod vold og overgreb?
- For at kunne deltage i samfundet og udvikle sig?
- For at føle sig tryk og respekteret?

Giv dem 5 minutter. Saml op og tilføj ting, der måtte mangle, ved at kigge i Børnekonventionen, eller oversigten over temaer i indholdsfortegnelsen.

3. Tal om rettigheder

Diskuter følgende spørgsmål samlet eller i grupperne:

- Nævn en ting, der står på en post-it, og spørg, hvorfor den er vigtig (relater til børnenes eget liv/erfaringer/forståelser).
- Er det noget, børn bør have ret til, eller er det bare rart at have? (Fjern det, der bare er rart at have).
- Uddel en kopi af arket med Børnekonventionen – eller fortæl om den. Forklar, at den skal sikre, at børn og voksne husker, hvad børn har ret til og at næsten alle verdens lande har skrevet under på at de vil overholde den. Sammenlign med klassens post-its og sæt f.eks. en stjerne ud for de ting, som også står i Børnekonventionen.
- Hvem har ansvaret for, at barnets behov bliver opfyldt? F.eks. forældrene, kommunen, staten, politiet, lærerne, os alle sammen.
- Hvem skal man gå til, hvis man oplever, at man – eller en kammerat – ikke får opfyldt sine rettigheder?

4. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om, hvad det betyder for den enkelte og klassen, hvis forskellige rettigheder ikke er opfyldt (f.eks. man er sulten, bliver slået eller mobbet).

Fortæl klassen, at øvelsen viser, at de godt ved, hvad børn har brug for, Børnekonventionen skriver det blot på voksensprog.

TIP: Umiddelbart irrelevante behov kan godt være vigtige. F.eks. kan en computer være middel til information eller uddannelse og legetøj til udvikling. Våben kan komme op som beskyttelse og bør så diskuteres i forhold til andres tryghed.

SKIBET ER LADET MED RETTIGHEDER

18

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	Eleverne skal sejle til et nyt kontinent, og skal smide ting over bord undervejs	Kopier og klip et sæt Ønske- og Behovskort ud til hver gruppe. Tilføj tegninger eller udklip til de mindre elever.	Konvolutter, kopier af ønske- og behovskort, lim eller dobbeltklæbende tape samt papir.

LÆRINGSMÅL:

- At få kendskab til forskellige typer af rettigheder.
- At forstå, at rettigheder er grundlæggende for menneskers liv.
- At forstå og diskutere sammenhængen mellem behov og rettigheder.

SÅDAN GØR DU: ⁶⁾

1. Introducer aktiviteten

Inddel eleverne i grupper (skibe).

Eleverne skal forestille sig, at de er ved at sejle ud mod et fremmed land. Landet er ubeboet, og de vil de være de første, der skal bo der og skal bygge alting op fra grunden.

Giv hver gruppe en konvolut med alle 'Ønske- og Behovskortene' (se næste side). Forklar, at det er de ting, de vil have med på skibet til brug i deres tilværelse i det nye land.

Bed hver gruppe åbne konvolutten og se grundigt på kortene. Læs derefter 'Ønske- og Behovskortene' højt op, og sørg for, at alle forstår dem.

2. Gennemfør aktiviteten

Grupperne kan stå på et felt på gulvet, der er markeret som et skib, eller sidde ved et bord. De må meget gerne lege med gennem fortællingen med fagter osv. Forklar, at båden nu er ved at sejle ud, og begynd fortællingen:

'Til at begynde med er sejladsen meget behagelig. Solen skinner, og havet er blikstille. Men med ét opstår der en storm, og skibet gynger. Faktisk er det tæt på at synke! I må derfor smide tre af jeres kort over bord for at holde skibet flydende.'

Hver gruppe skal nu beslutte, hvilke ting de vil opgive. Forklar, at de ikke vil kunne få tingene tilbage senere. Saml kortene, som er blevet smidt overbord.

Fortsæt med at læse fortællingen:

"Endelig er stormen stilnet af. Alle er meget lettede. Men så fortæller vejruddigten, at en orkan er på vej direkte mod skibet. Hvis I skal overleve orkanen, er I nødt til at smide endnu tre kort over bord!"

Mind dem om, at de ikke skal smide noget væk, som de skal bruge for at overleve i det nye land.

Saml igen kortene, som smides over bord.

Fortsæt med fortællingen:

'Pyh – det var tæt på! Nu er I næsten kommet frem til det nye land. Alle er meget spændte. Lige da I ser land i horisonten, støder en kæmpe hval ind i skibets side. I er nødt til at smide endnu tre kort over bord for at gøre båden endnu lettere!'

Saml kortene sammen.

3. Vis og fortæl

Fortæl, at alle nu er nået sikkert frem til det nye land. Hver gruppe skal tape deres resterende kort fast til et stykke papir, så alle kan se, hvad de har valgt at tage med til det nye land. Spørg grupperne: Har I alt, hvad der skal til for at overleve? Til at vokse op og udvikles godt?

Hver gruppe hænger deres papir op, så alle kan se dem. Hver gruppe fortæller, hvad de tager med til det nye land. Spørg efter hver præsentation: *'Mangler I noget, I vil have brug for til at overleve? Til at vokse op og udvikle jer?'*

4. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om:

- Hvad kunne I godt lide ved denne øvelse?
- Hvordan besluttede I, hvad I kunne klare jer uden? Hvad var nødvendigt?
- Var nogle beslutninger svære? Hvilke?
- Var der nogen uenigheder i gruppen om, hvad I skulle beholde, og hvad I skulle smide over bord?
- Har alle mennesker de samme behov?
- Hvad synes I om de kort, I valgte at beholde? Vil I kunne overleve i det nye land? Vil I kunne vokse og udvikle jer godt?
- Er I overraskede over, hvilke kort, der er tilbage?
- Hvis I skulle lave øvelsen igen, ville I så beholde de samme kort?

Fremhæv, at menneskerettigheder er baseret på menneskelige behov: de ting, som ethvert menneske har brug for til at overleve, vokse og udvikles godt og leve et værdigt liv.

KOPIARK: ØNSKE- OG BEHOVSKORT:

Mulighed for at sige sin mening	Uddannelse
Penge, jeg kan bruge, som jeg vil	Sund mad
Rent vand	Ferie ved stranden
Mit eget værelse	Læger
Slik	Cykel
Alle bliver behandlet lige og uden diskrimination	Computer og internetadgang
Rent vand	Smykker
Mobiltelefon	iPod eller MP3-afspiller
Sodavand og burger	Varmt tøj
Mulighed for at udøve min religion	Medicin og vaccinationer
Mulighed for at hvile og lege	Legetøj og spil
Avis og tv	Forældre
Et rart hjem	Ur
Smart tøj	Demokratisk valg og regler
Beskyttelse mod misbrug	Mulighed for at udøve min kultur og mit sprog

Stil følgende spørgsmål:

- Havde I, hvad I havde brug for til at overleve?
- Havde I, hvad I havde brug for til at vokse og udvikle jer?
- Hvilke ting kunne I godt tænke jer, som ikke nødvendigvis var nødvendige for, at I kunne overleve?

TIP:

- Du kan sætte et billede eller udklip på 'Ønske- og behov kortene', som illustrerer ordet. En illustreret udgave på engelsk findes her: www.eycb.coe.int/composito_4/4_27.asp
- Det er vigtigt, at børnene ikke får det indtryk, at nogle rettigheder er vigtigere end andre, og at nogen ikke er nødvendige. Læg derfor i afrundingen vægt på, at rettighederne hænger sammen, f.eks. giver retten til uddannelse mulighed for at lære om andre rettigheder.
- Sørg evt. for et par ekstra blanke kort, så eleverne har mulighed for at tilføje nogle ting, de mener, de kunne få brug for eller gerne vil have med.

TEGN EN RETTIGHED

20

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	Eleverne tegner rettigheder fra Børnekonventionen, som sættes op som en samlet billedfrise til væggen.	Læs faktaark 3 og 4. Formuler udvalgte artikler til en række sætninger.	Børnekonventionen.

LÆRINGSMÅL:

- At sætte ord på rettighederne i Børnekonventionen og illustrere dem.
- At kunne give eksempler på hvornår rettigheder overholdes.
- At få kendskab til, hvem eleverne kan henvende sig til, hvis deres eller deres kammeraters rettigheder overtrædes.

SÅDAN GØR DU: ⁷⁾

1. Introducer Børnekonventionen

Præsenter overordnet eleverne for Børnekonventionen. Du kan finde inspiration i faktaark 3 og 4.

Læs artiklerne fra Børnekonventionen op, som de står i den børnevenlige oversigt i faktaark 4 og bed eleverne vælge en artikel undervejs.

2. Tegn en rettighed

Bed eleverne tegne en tegning, der illustrerer den rettighed, de har valgt. Eleverne fremlægger på skift deres tegning for klassen, som derefter sættes op som en billedfrise øverst på væggen i klassen hele lokalet rundt.

De ældre elever kan skrive en kort tekst til deres illustration af rettigheden.

3. Tal om rettigheder

Tal nu om:

- Hvad betyder Børnekonventionen for, hvordan vi skal behandle hinanden i klassen og på skolen?
- Hvad betyder konventionen for, hvordan børn skal have det derhjemme og i fritiden?
- De større børn kan forsøge at give eksempler på, hvilke rettigheder børn har i Grønland, og hvilke de kender til nogen børn ikke har. Skriv svarene op på tavlen.

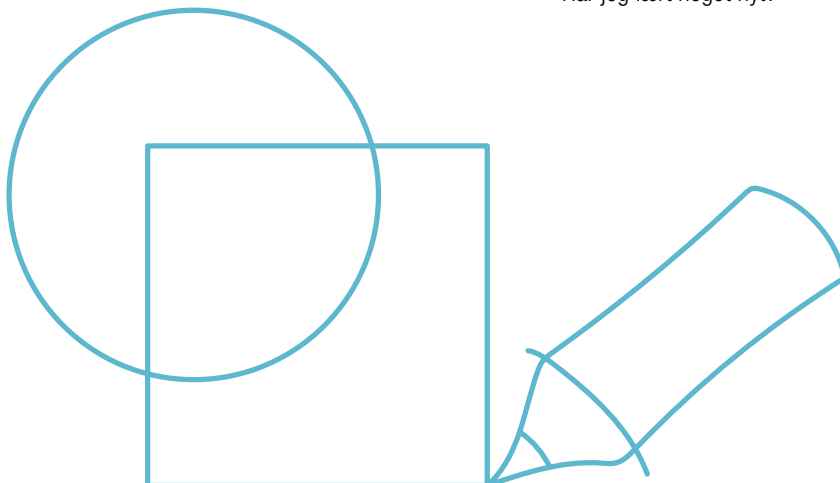
Tal med eleverne om, hvad de kan gøre, og hvem de kan gå til, hvis deres eller deres kammeraters rettigheder ikke overholdes, f.eks. i hjemmet, i skolen og andre steder.

Bed eleverne tegne eller skrive en liste over de voksne, de kan henvende sig til f.eks. familie, naboer, kommune, politi og lærere osv.

4. Afrunding og evaluering:

Bed eleverne tænke over følgende spørgsmål og dele deres refleksioner med hinanden:

- Hvad synes jeg om aktiviteten?
- Hvad var det bedste ved aktiviteten?
- Har jeg lært noget nyt?

RETTIGHEDER PÅ (SKUE)SPIL

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	Eleverne opfører små skuespil om rettigheder og diskuterer, hvad man kan gøre.	Kopier og klip de forskellige scenarier ud, find et sted, der kan fungere som scene.	De forskellige scenarier, evt. simple kostumer og rekvisitter.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At undersøge, hvornår rettigheder kan blive overtrådt i forskellige situationer. • At forstå, der følger ansvar med rettigheder. • At beskrive situationer, hvor rettigheder bliver overtrådt, og tænke over, hvad man kan gøre i situationen. 			

SÅDAN GØR DU: ⁸⁾

1. Introducer opgaven

Forklar eleverne, at rettigheder ikke bare er fine ord på et papir, men noget, der ofte er i spil. Også i helt almindelige hverdagsituationer. Det kan være svært at vide, hvordan man skal handle, når rettigheder overtrædes. Derfor skal eleverne prøve det nu.

Del eleverne ind i mindre grupper. Giv hver gruppe et scenarium, som de skal øve og fremvise som skuespil for resten af klassen.

Giv dem 15 min. til at øve.

2. Opfør skuespil og diskuter scenarierne

Saml klassen og sæt jer foran en lille scene. På skift viser grupperne deres skuespil.

Tal efter hver scene om:

- Hvilke følelser havde deltagerne når de spillede en person som fik sine rettigheder overtrådt?
- Hvad kunne der gøres for at ændre situationen?
- Hvilken rettighed blev overtrådt, var der overhovedet en rettighed som blev overtrådt?
- Hvad sker der når der er en konflikt mellem rettigheder og ansvar?

3. Afrunding og evaluering

Bed eleverne tænke over følgende spørgsmål:

- Hvad synes jeg om denne aktivitet?
- Hvad var det bedste ved aktiviteten?
- Har jeg lært noget nyt?

TIP:

- Du/I kan lave jeres egne scenarier, så de passer til det tema, I arbejder med, klassens egen hverdag og dynamik, hvad der sker i jeres lokalområde osv.
- Du kan vælge, at nogle elever skal have en særlig rolle, når I ser og beskriver scenarierne: f.eks. faktakaptajn (der gengiver, hvilken viden fik vi), følelseskaptajn (hvad følte jeg), retfærdighedskaptajn (var det retfærdigt og fornuftigt), opbakningskaptajn (det gode var), kritikskaptajn (det dårlige var).

KOPIARK

SKUESPIL OM RETTIGHEDER

<p>Du går ned ad gaden en helt almindelig lørdag, og pludselig ser du to piger på din egen alder drille en tredje pige, fordi hun går i noget anderledes tøj og ikke taler det lokale sprog flydende.</p>	<p>Dine forældre har lige besluttet, at de skal separeres, og du kan høre, at de diskuterer, hvor du skal bo. Men hvad med din egen mening?</p>
<p>Din skole går kun til 7. klasse, så efter sommerferien skal hele klassen rykke til en anden skole. Men du sidder i kørestol og kan ikke begynde på den samme skole, som alle dine venner, fordi den har for mange trapper.</p>	<p>Du vil gerne se en film, men din far synes ikke den er egnet for en på din alder.</p>
<p>Du har fået at vide af dine forældre, at du vil komme i problemer, hvis du går rundt og leger i byen om aftenen. Du synes ikke, det er retfærdigt, for du gør ikke noget forkert.</p>	<p>Du vil gerne være længe oppe, men din mor vil ikke give dig lov, fordi du skal i skole næste dag.</p>
<p>Dine forældre er meget skrappe omkring, at du ikke må sige dine bedsteforældre i mod, men nogen gange synes du, at dine bedsteforældre har en forkert holdning til tingene.</p>	<p>Du vil gerne gå i skole, men din far synes ikke, det er nødvendigt for piger.</p>
<p>Din mor vil ikke lade dig gå rundt i byen. Du fortæller hende, at det ikke er retfærdigt, men hun siger, at det er, fordi vejene er farlige.</p>	<p>Du kommer hjem en dag og finder din søster, mens hun læser din dagbog.</p>
<p>Du ser en blive beskyldt for noget i skolen, som han ikke har gjort. Men du har ikke lyst til at blive blandet ind i det.</p>	<p>Du vil gerne ud og lege med dine venner, men din mor siger, at du skal hjælpe hende med huslige pligter. Det synes du ikke, er retfærdigt.</p>

SÅDAN BOR JEG!

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	Eleverne tegner dem de bor sammen med, og taler om, hvilke måder man kan bo sammen på.	Tænk over dine elevers familie og boforhold, ifht., om du skal tage særlige hensyn til nogen, der kan føle sig anderledes.	Papir og tuscher/farveblyanter.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At få indblik i og respekt for forskellige måder at bo på. • At anerkende mangfoldighed. 			

SÅDAN GØR DU: ⁹⁾

1. Introduktion

Forklar eleverne, at man kan bo på mange forskellige måder. F.eks. bor nogle børn sammen med én forælder, nogen med to forældre, nogen hos en moster eller bedsteforældre og andre i en plejefamilie.

2. Gennemfør aktiviteten

Bed eleverne om at tegne et billede af dem, de bor sammen med. Jo flere detaljer de får på, jo bedre, f.eks. køn og alder.

Sæt eleverne sammen to og to og bed dem fortælle hinanden om dem, de bor sammen med.

Ideer til spørgsmål:

- Hvem er personerne på billedet?
- Hvad kan de godt lide at lave?
- Hvad arbejder de med?
- Hvad laver de i deres fritid?

Lav en udstilling af elevernes tegninger. Giv dem 5 min. til at gå rundt og se på hinandens tegninger.

Tal samlet om:

- Hvilke måder kan man bo sammen på?
- Suppler med sammensætninger, der ikke bliver nævnt.
- Hvad gør et hjem til et rart sted at bo i?
- Hvad betyder det for en at bo sammen med nogen, man føler sig tryk ved?

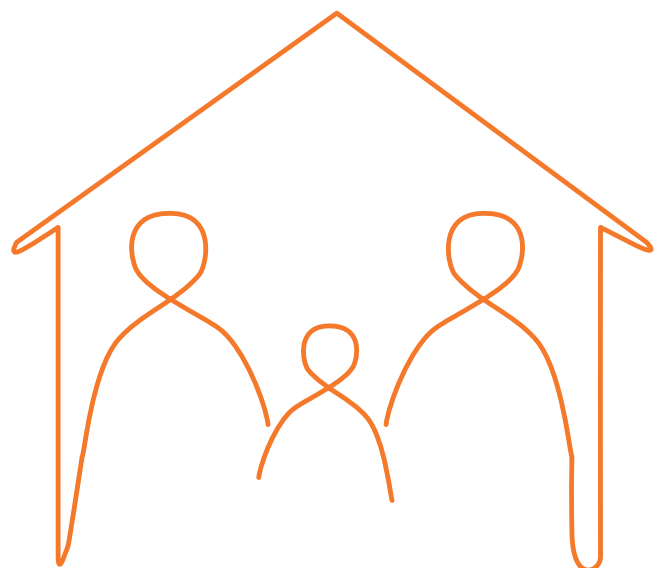
Skriv elevernes svar på tavlen.

3. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om:

- Hvordan var det at tegne og præsentere dem, de bor sammen med?
- Hvordan var det at høre om de andres hjem?
- Lærte I noget nyt om hinanden?

TIP: Du kan evt. på forhånd finde billeder af forskellige familiesammensætninger i blade og aviser eller på internettet. Bed derefter eleverne om, at sammenligne deres egen tegning med de forberedte billeder, og finde forskelle og ligheder.

BRYD CIRKLEN

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	To elever forsøger, at bryde ind i en cirkel, som de andre elever forsøger at holde dem ude fra.	Ingen	Papir og blyant til iagttageren, ur eller stopur.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At reflektere over, hvornår det er rart at være en del af et fællesskab. • At opleve, at være en del af et fællesskab. • At analysere, hvilke metoder vi bruger for at blive en del af et fællesskab. 			

SÅDAN GØR DU: ¹⁰⁾

1. Introduktion

Del eleverne i grupper på 6-8 personer. Hver gruppe vælger en 'iagttager' og to 'outsidere'. Resten af gruppen stiller sig skulder mod skulder og laver så tæt en cirkel som muligt, så der ikke er noget rum mellem dem.

2. Gennemfør aktiviteten

- 'Outsideren' skal prøve at komme ind i cirklen, mens de, der er i cirklen, skal forsøge at holde ham/hende ude.
- 'Iagttageren' skal holde øje med, hvilke metoder 'outsideren' og dem i cirklen bruger.

De større børn kan evt. notere metoderne ned.

'Iagttageren' kan tage udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Hvad siger deltagerne i cirklen til hinanden og til outsideren?
- Hvad gør deltagerne i cirklen for at holde outsideren ude?
- Hvad siger 'outsideren'?
- Hvad gør 'outsideren'?
- Hvor lang tid går der?

Kør flere runder, så de fleste elever prøver at være 'outsidere' og 'iagttagere'.

3. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om, hvad der skete, og hvordan de havde det undervejs i aktiviteten.

Start med at spørge eleverne:

- Hvordan føles det at være en del af cirklen/fællesskabet?
- Hvordan havde du det, da du var 'outsider'?
- Har de, det lykkedes med at komme ind i cirklen, det anderledes, end dem der ikke kom ind?

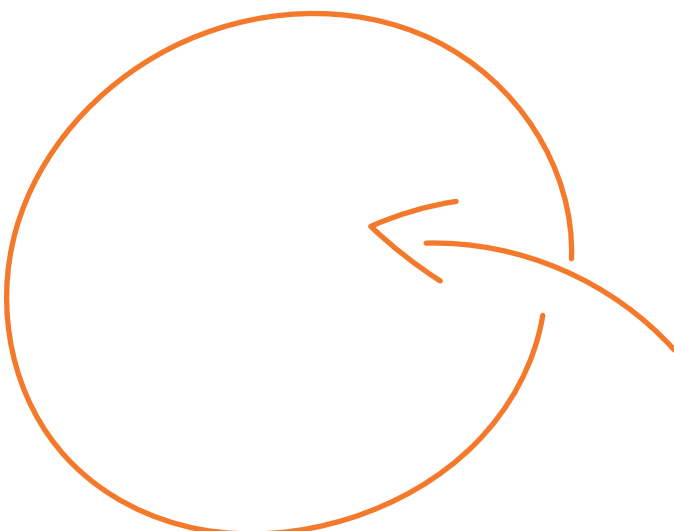
Spørg iagttagerne:

- Hvilke metoder brugte 'outsiderne' for at blive en del af cirklen?
- Hvilke metoder brugte eleverne i cirklen for at holde de to 'outsidere' ude?

Spørg alle:

- Hvilke fællesskaber/grupper findes der i skolen? F.eks. elevrådet eller dem, som spiller fodbold i frikvarterne.
- Hvorfor er det for det meste rart at være en del af et fællesskab?
- Er der tidspunkter, hvor det er okay at skille sig ud og ikke være en del af et fællesskab?
- Har der været tidspunkter, hvor I har følt jer udenfor et fællesskab?

TIP: Hvis der er meget dårlige relationer i klassen, bør man ikke udføre denne aktivitet, da det kan blive for hårdt fysisk eller følelsesmæssigt.

SELVPORTRÆT OG FÆLLESPORTRÆT

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1-2 lektioner	Alle elever laver et selvportræt, som samtidig er en del af et fællesportræt	Print evt. et billede af eleverne, eller bed eleverne om at medbringe et billede. Læs faktark 3 og 4.	Evt. portrætbilleder af eleverne, pap i forskellige farver, sakse, lim, tuscher, snor, tegnestifter m.v.

LÆRINGSMÅL:

- At anerkende, at vi alle er forskellige, og alle er ligeværdige.
- At vi alle har ret til at være den, vi er.
- At anerkende, at vi alle er noget værd i os selv, og vi er noget særligt, når vi er sammen.

SÅDAN GØR DU: ¹⁾

1. Tal om identitet

Tal med eleverne om ligheder og forskelle.

Tag udgangspunkt i følgende punkter:

- Hvad er med til at karakterisere en person?
- Hvad skaber ens identitet? F.eks. ting man er født med, opdraget til eller selv vælger.
- Kom ind på navn, nationalitet, religion, hudfarve og handicap.
- Tal om, at enhver har ret til et navn og en nationalitet.

Fortæl at I skal lave et portræt af jeres klasse, som skal vise jeres forskelle og ligheder. Hver elev skal lave et selvportræt i form af en slædehund, som I sætter sammen, så de trækker en fælles hundeslæde.

2. Lav selvportrætter

Hver elev tegner en slædehund på et stykke pap. Hunden skal vise hvem de er. På ansigtet af hunden sætter de et billede eller en tegning af deres eget ansigt. På hundens ben og krop tegner eller skriver eleverne de ting, de synes, der karakteriserer dem selv, f.eks. sjov, god til tal, kreativ, synger godt, osv. Hjælp hinanden, hvis der er nogle elever der har svært ved at sætte ord på hvad de er gode til. Klip hundene ud.

Læreren tegner en slæde og klipper den ud.

3. Lav et fælles portræt

Sæt alle elev-hundene op på væggen og forbind dem til slæden med snore. Sørg for, at alle blomster fremstår tydeligt.

Bed eleverne præsentere deres hunde:

- Hvorfor har de valgt at lave den, som de har?
- Hvad symboliserer den?
- Hvorfor har de valgt de ord/tegninger til at beskrive sig selv?

Tal om, hvilket nyt billede der skabes, når hundene er sat sammen og trækker slæden:

- Hvad symboliserer det?
- Hvad tror I, andre vil se? Hvad vil de få at vide om klassen?
- Hvad kendetegner klassen/slæden? F.eks. 2.a er åben, sej, forskellig og sjov.

Tal om hvilket nyt billede der skabes når blomsterne er sat sammen i vasen:

- Hvad symboliserer det?
- Hvad tror I andre vil se, når de ser på det, hvad vil de få at vide om klassen?
- Hvad kendetegner klassen/vasen?
F.eks. 2.A: åben, sej, forskellig og god mod alle.

Hold en kort tale for eleverne om, hvad du synes hundene og slæden symboliserer, f.eks.:

- Slædehunde er kloge og seje, og kan klare sig lang tid uden mad.
- Hver hund er sin egen, har forskellige farver og størrelse. Nogen kan bedst lide at løbe stærkt, nogen skal se sig lidt omkring.
- Når slædehundene arbejder sammen, kan de opnå meget og trække tunge byrder over lange stræk. Sammen er de mere end de enkelte hunde – et fællesskab.

4. Afrunding og evaluering

Bed eleverne tænke over følgende spørgsmål:

- Hvad synes I om denne aktivitet?
- Hvad var det bedste ved aktiviteten?
- Har I lært noget nyt om Jer selv, Jeres klassekammerater, klassefællesskabet osv.?

Fortæl eleverne om Børnekonventionens princip om Retten til ikke-diskrimination (se faktark 3 og 4).

TIP: I stedet for hunde, kan I lave et fællesportræt af havets moder og alle fangstdyrene, hvor eleverne illustrerer sig selv som forskellige fangstdyr. Eleverne kan også illustrere sig som forskellige blomster som I sætter i en fælles vase.

BØRN MED HANDICAP

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion - 1 dag	Eleverne prøver at have et fysisk handicap, mens de bliver undervist.	Planlæg evt. aktiviteten sammen med klassens øvrige lærere. Læs faktaark, især nr. 4.	Tørklæder til bind for øjnene, Høreværn, krykker el.lign.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At opleve, hvordan det er, at have et handicap. • At tale om de rettigheder og udfordringer, børn med handicap har i skolen og i samfundet. • At samarbejde og hjælpe hinanden. 			

SÅDAN GØR DU: ¹²⁾

1. Introducer aktiviteten

Start aktiviteten i første time på en normal undervisningsdag. Spørg eleverne, hvilke slags fysisk handicap de kender til, f.eks. at være blind, døv eller at sidde i kørestol. Fortæl eleverne, at de skal prøve, hvordan det er at have et fysisk handicap.

Lav aktiviteten i en eller flere lektioner, og gerne hele dagen, så det både omfatter tid, hvor der er time, og hvor der er spisebrikvarter mv.

2. Prøv et handicap

Vælg 3-4 elever, som skal leve sig ind i følgende handicap med de beskrevne rekvisitter og udfordringer:

- **Blind:** Bind for øjnene, evt. en kammerat, der fører og læser op. Eleven skal prøve at komme rundt på skolen.
- **Døv:** Høreværn eller ørepropper. Eleverne skal opleve, at de ikke er med i kammeraternes samtale og ikke kan høre læreren. De andre elever skal blandt andet prøve at kommunikere med fagter eller på skrift.
- **Mangler en arm/et ben eller er i kørestol:** Bind elevens arm på ryggen, eller eleven kan hinke på et ben, gå med krykker eller sidde i kørestol. Eleven skal prøve at komme ind og ud af skolen, ud på legepladsen og på toiletet.

Fortæl eleverne, at de skal leve sig ind i rollen, og at det er vigtigt, at alle hjælper hinanden i løbet af timen og frikvarteret. Vær opmærksom på, at eleverne kan blive frustrerede. Det er derfor vigtigt, at du løser konflikter og taler om, hvad eleverne oplever undervejs.

Afslut aktiviteten, og tal med eleverne om:

- Hvordan oplevede de at have et handicap?
- Hvordan oplevede de børn, der ikke havde et handicap, hvordan personen med handicap havde det og klarede sig i hverdagen?
- Tal om, hvad der skal til, førend børn med forskellige handicap kan gå til sport, se tv, lege forskellige lege, komme rundt i byen. Hvad tror I, er svært og for hvem?

3. Tal om psykisk handicap

- Hvad er forskellen med fysisk og psykisk handicap?
- Kender I nogen, der har et psykisk handicap?
- Synes I, det må være nemmere eller sværere at have et psykisk handicap end et fysisk handicap?

4. Afrunding og afslutning

Læs historien om "Kununnguaq og kørestolen" op:

KUNUNNGUAQ OG KØRESTOLEN

Kununnguaq sidder i kørestol, fordi han ikke kan bruge sine ben. Kununnguaq kan godt lide at gå i skole, men har svært ved at komme ind på skolen, fordi der ikke er nogen rampe ved døren. Han er derfor nødt til at få hjælp af en voksen, hver gang han skal ind og ud af skolen.

Jeg har rettigheder!, Abelsen, 2012

Spørg klassen:

- Behøver skolen at tilpasse indgangen, så Kununnguaq har nemmere ved at komme ind? Hvad tænker I at Børnekonventionen vil sige om det? Tal om art. 23 og find den evt. i sin fulde ordlyd og læs den op og tal om den.
- Hvordan tror I, det er at have et fysisk eller mentalt handicap her på skolen og i lokalområdet?
- Hvad kan skolen/lokalområdet gøre bedre for børn med handicap?

TIP: De større elever kan evt. læse om De Paralympiske Lege.

FØRSTE INDTRYK

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion min.	Eleverne hvisker på skift deres første indtryk af en person på et billede til læreren. De diskuterer deres indtryk i klassen.	Find 3-4 udklip af mennesker med forskelligt udseende ift. alder, kulturel baggrund, etnisk gruppe, personer med handicap osv. Læs begrebsboksen og faktark 3 og 4.	Billeder og papir
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At blive opmærksom på, hvordan vi hurtigt danner os en mening om folk ud fra deres udseende. • At blive opmærksom på, hvordan vores opfattelser påvirker vores opførelse over for andre. 			

SÅDAN GØR DU: ¹³

1. Hviske-stafet

Bed eleverne stille sig på en række langs den ene væg, mens du står eller sidder ved den modsatte væg. Bed eleverne i rækken om på skift at løbe op til dig, se på det billede, du viser dem af et menneske, og lynhurtigt hviske til dig, det første ord, der falder dem ind om personen på billedet. Du skriver hurtigt ordet ned, den næste løber op osv. I gentager processen for hver af de 3-4 billeder, du har fundet.

Når I er alle billederne igennem, hænger du dem op på tavlen og gennemgår de ord, som eleverne satte på billederne.

2. Diskuter elevernes førstehåndsindtryk i klassen

- Hvor forskellige/ens var elevernes indtryk af personerne på billederne? Var der nogen overraskelser?
- Hvorfor sagde I det ord, I gjorde?
- Hvilke stereotyper og fordomme blev afsløret? (se boksen 'begreber').
- Lad eleverne komme med eksempler på, hvor deres ord ikke passede. Har de prøvet det andre gange? Hvad sker der, og hvilke konsekvenser har det, hvis man tror noget om en person, der ikke er rigtigt?
- Hvad viser øvelsen om os selv?
- Er I selv blevet mødt med fordomme? Hvilke og hvorfor? Hvordan føles det?

3. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om:

- Hvad synes de om øvelsen?
- Hvad har de lært, og hvad vil de huske bedst?
- Hvordan kan vi bruge den viden, vi har fået fra øvelsen?

TIP:

- De større børn kan også skrive deres indtryk på et ark, som billedet er på, og bukke arket efterhånden, så teksten er skjult, inden det sendes videre til en sidemand. Eller billederne kan vises på en projektor, og eleverne skriver deres første indtryk på post-its, som bagefter hænges op ved et print af billedet.
- Efter aktiviteten kan du vise og diskutere små film om diskrimination, f.eks. Fjern fordommene: <http://www.youtube.com/watch?v=ZTbSF0-WiDo>, Diskrimination gør ondt: <http://www.youtube.com/watch?v=5.JsbrjudjEs> og At gå i et med tapetet: http://www.youtube.com/watch?v=shtoXi__D5w&feature=related. Du kan finde mange flere på nettet

Begreber:

- *Stereotyper* er forestillinger, der er baseret på en generalisering om en hel gruppe eller kategori af mennesker, uden hensyntagen til individuelle træk.
- *Fordomme* er negative forudfattede holdninger, som hverken er baseret på viden eller rationel tankegang, altså uden baggrund i fakta. Fordomme opstår på baggrund af stereotype opfattelser af bestemte grupper i samfundet. Fordomme kan føre til ulovlig forskelsbehandling og er som oftest, men ikke altid, nødvendigvis negative.

DEN GODE SKOLE

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1-2 lektioner	Eleverne diskuterer, hvorfor det er vigtigt at gå i skole, og tegner den gode skole	Læs kort udgave af Børnekonventionen, især art. 28 og 29. Find evt. art. fulde længde på www.mio.gl	Flip-overpapir, tuscher
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At forstå retten til uddannelse. • At beskrive, hvad der skal til for at få en god skole. 			

SÅDAN GØR DU:

1. Hvorfor går vi i skole?

Læs historien nedenfor op, eller bed evt. to eller flere elever om at lave historien som skuespil.

AAJA OG FOLKESKOLEN

Aaja gider ikke at gå i skole. Hun kan godt lide at hjælpe til i sin mors butik efter skole og tjene lidt lommepenge på det. Aaja spørger sin mor, om hun ikke bare kan arbejde i butikken hele tiden i stedet for at gå i skole. Aajas mor siger dog, at Aaja ikke har noget valg og skal have sin grunduddannelse, og at Aaja i det hele taget er heldig, fordi hun har mulighed for at gå gratis i skole.

Jeg har rettigheder!, Abelsen ,2012

Inddel eleverne i grupper og bed dem diskutere, om de synes, Aaja skal gå i skole eller arbejde i butikken. De skal begrunde hvorfor.

Hver gruppe fortæller hvad de talte om.

Fortæl, at alle børn ifølge Børnekonventionen har ret til at gratis uddannelse på grundskoleniveau. Det vil sige, at alle børn i verden har ret til enten at gå i skole eller til at blive undervist af deres forældre. Læs evt. artikel 28 og 29 op i deres fulde ordlyd eller i den forkortede version her i materialet.

Lav sammen en liste over alle de grunde, der er til, at børn skal have en grunduddannelse. F.eks. for at blive klogere på verden, for at lære at læse og skrive, så man kan læse bøger eller breve fra kommunen, for at man kan få en videregående uddannelse eller et arbejde.

2. Hvem lærer ikke noget?

Bed grupperne diskutere følgende spørgsmål:

- Er der børn i Grønland, som ikke går i skole?
- Er der børn, som går i skole, men ikke lærer noget? Og hvorfor ikke?
- Hvordan lærer man bedst?

Saml op ved at spørge klassen, hvad grupperne har af svar på hvert spørgsmål. Hjælp med at uddybe svarene, som f.eks. at der kan være nogle skoler, som ikke har lærere nok, at nogle børn kan have svært ved at lytte og lære, fordi de er sultne, trætte, har familieproblemer, bliver drillet osv.

3. Tegn den gode skole

Bed grupperne tegne 'den gode skole' på en flipoverplakat. De skal tegne hvilke ting der skal være på en god skole, og hvad elever, lærere og forældre gør på den gode skole. De skal alle tegne på tegningen, den behøver ikke være pæn! Eksempler kan være:

- Ingen bliver drillet, og der er plads til alle
- Skolegården er spændende og ikke farlig
- Læreren er klog, forældre kommer på besøg
- Klassen er pæn, og toilettet lugter ikke.

Hæng tegningerne op, og bed eleverne se efter ligheder og forskelligheder.

Tal sammen om, hvad de selv og de voksne kan gøre for at skabe en god skole.

4. Afrunding og evaluering

Bed eleverne diskutere to og to hvad de har lært om retten til uddannelse og den gode skole.

TIP: Du kan med fordel kombinere denne aktivitet med aktiviteten 'Medansvar for undervisningen'.

BØRNEARBEJDE

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	Eleverne illustrerer, hvad de bruger deres dag på, og sammenligner deres dag med sidemand og børnearbejdere.	Kopier kopiarket 'Mød børnearbejderne'.	Kopier af arket 'Mød børnearbejderne'.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At reflektere over børns levevilkår i andre dele af verden. • At værdsætte retten til at hvile og lege. 			

SÅDAN GØR DU: ¹⁴⁾

1. Hvordan ser din dag ud?

Fortæl eleverne, at de skal tænke over, hvordan en almindelig dag ser ud for dem. Hvad bruger de deres tid på?

Bed eleverne skrive eller tegne en tidsplan, som viser, hvor meget tid de bruger på de forskellige aktiviteter i løbet af en typisk dag – formiddag, eftermiddag og aften. De ældre elever kan evt. tegne en cirkel med felter der viser døgnnet.

Giv eleverne 15 min. til at tegne deres tidsplan.

Bed eleverne sammenligne deres tidsplan med deres sidemand. Sig, at de skal være opmærksomme på hvor meget tid deres sidemand bruger på huslige pligter, lektier, leg og andre aktiviteter. Bed dem præsentere deres tidsplan for hinanden.

2. En dag i en børnearbejders liv

Inddel elever i grupper af 3-4 personer. Uddel kopiarket 'Mød børnearbejderne'. Læs arket op for de mindre elever, de større kan selv læse det.

Bed eleverne forestille sig de aktiviteter, de to børn har på en typisk dag. Derefter skal de tegne drengen eller pigens tidsplan, f.eks. ud fra følgende spørgsmål:

- Går han/hun i skole?
- Hvor mange timer om dagen arbejder han/hun?
- Hvad består deres arbejdsopgaver af?
- Har han/hun tid til at være sammen familie og venner?
- Har han/hun tid til at lege?

Hæng gruppernes tegning et centralt sted.

Diskuter de forskellige gruppers fremstilling af drengen og pigens tidsplan:

- Sammenlign drengen og pigens tidsplan. Hvis dag er travlest?
- Tror I at, deres arbejde skader deres helbred?
- Påvirker deres arbejde deres skolegang?
- Hvorfor tror I, at de er nødt til at arbejde?
- Er det hensigtsmæssigt at børn arbejder, mens de går i skole?

3. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om hvordan børnearbejde adskiller sig fra fritidsarbejde:

- Hvor gammel skal man være for at få et fritidsarbejde?
- Kender du nogen der har et fritidsarbejde? Hvor mange timer arbejder de?
- Hvordan adskiller børnearbejde sig fra fritidsarbejde eller at hjælpe til derhjemme?

TIP:

- Eleverne kan lave en undersøgelse af fritidsarbejde, hvor de spørger de ældre elever på skolen, hvor mange timer de arbejder.
- I kan også læse historien 'Pipaluk og arbejdet' (Jeg har rettigheder!, 2012).

KOPIARK

MØD BØRNEARBEJDERNE

Jasmin, 11 år, er tjenestepige og kommer fra Bangladesh.

Jasmin begyndte at arbejde i huset hos middelklassefamilier, da hun var fem år gammel. Først arbejdede hun sammen med sin mor, nu er hun alene.

'Min dag begynder klokken seks om morgenen, hvor jeg vasker gulvet i hele lejligheden. Jeg laver også morgenmad. Faren i huset vil gerne spise klokken syv, moren står først op, så hun kan spise klokken otte. Jeg bruger meget tid i køkkenet, hvor jeg forbereder dagens måltider, vasker op og gør rent.' Jasmin bruger stort set hele dagen i køkkenet, hvor temperaturen stiger til hedt, når hun laver mad. Køkkenet er otte kvadratmeter, og når dagens arbejde er slut, ruller Jasmin en måtte ud på gulvet, hvor hun sover.

Israfil, 14 år, arbejder på fabrik og kommer fra Bangladesh.

'Tidligere har jeg arbejdet på en fabrik, hvor jeg lavede øreringe, men her får jeg en bedre løn. Vi er fire søskende og mine forældre, og jeg afleverer næsten hele min løn på 340 kroner om måneden. Selv har jeg 7 kroner, som jeg køber slik eller legetøj for. Da jeg begyndte at arbejde, fik vi råd til, at min mor kan gå hjemme.' Israfil arbejder 12 timer hver dag, seks dage om ugen – kun afbrudt af en times frokost. 'Det bedste er, hvis strømmen går, for så kan vi holde en lidt længere pause. Nogle gange får jeg lov af ham, der ejer fabrikken, til at gå i skole et par timer, men det er ikke hver dag. Jeg skal læse lektier om aftenen, men rigtig tit er jeg alt for træt, og så har jeg ikke lyst til at gå i skole næste dag.'

Tekst af Kristian Herlufsen, Foto: Kenn Hermann.

Mød 7 børnearbejdere fra Bangladesh, www.samvirke.dk

LEV SUNDT

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1-2 lektioner	Eleverne løber og lister sunde og usunde ting, sammensætter en sund madpakke og svarer på quiz om rygning.	Læs faktaark 3. Sæt en plakater på væggen pr. gruppe inddelt i rød/ grøn spalte. Find blade og reklamer.	2 plakater til hver gruppe. Blyanter og tuscher til grupper . Blade og reklamer. Saks og lim.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At eleverne får styrket deres viden om at leve sundt. 			

SÅDAN GØR DU: ¹⁵⁾

1. Sundhedsstafet (ca. 20-30 min.)

Inddel eleverne i 3-5 grupper. Bed hver gruppe stille sig på række overfor en plakater. Giv de forreste i hver række en blyant.

Forklar eleverne at de efter tur, og når du siger til, en efter en skal løbe op til plakaten og liste sunde ting i den grønne spalte og usunde ting i den røde spalte. De større elever kan skrive, mens de mindre elever kan tegne.

De skal blive ved, indtil du siger stop.

Det gælder om at have flest forskellige ting på listen når tiden er gået! Man skal kunne tyde tegningerne! Eksempler kan være typer af mad, rygning, alkohol, motion, tandbørstning osv.

Giv grupperne 5-15 min. afhængig af om de skal skrive eller tegne, og hvor mange elever der er i grupperne. Alle skal helst prøve.

Bed hver gruppe præsentere deres plakater, og diskuter samlet, hvilke ting der går igen, og hvilke ting de mangler? Hvilken gruppe vinder?

2. Sund madpakke (ca. 30 min.)

Hver gruppe skal nu lave en sund madpakke ved at sammensætte udklip af mad fra blade og reklamer. Bed eleverne kigge i bladene og finde sunde madvarer. De skal derefter blive enige om 5 typer mad, som de klistrer op på deres plakater.

Bed hver gruppe præsentere deres plakater og forklare, hvorfor de valgte madvarer er sunde. Spørg de andre i klassen, om de er enige med gruppens valg til madpakken.

Diskuter samlet med eleverne:

- Hvilke typer mad er sunde/usunde?
- Er den madpakke I har med i dag sund/usund?
- Hvem bestemmer, hvad der skal i madpakken?
- Hvad kan I selv gøre for at få en sund madpakke?
- Hvorfor er det vigtigt med en sund madpakke?
- Hvorfor tror I, at Børnekonventionen siger, at børn har ret til at leve sundt? (Fortæl eleverne om rettighederne i temaet 'Ret til beskyttelse og udvikling').

3. Quiz om rygning

Fortæl eleverne, at de skal quizze om rygning ved at svare på, om de ting du læser op er sandt eller falsk. De svarer ved at rejse sig op, hvis de mener, det, du siger, er sandt, og sætte sig på hug, hvis de mener, det, du siger, er falsk. Sig f.eks.:

- Rygning er sundt.
- Det er ikke usundt at ryge et par cigaretter om dagen.
- Gravide kvinder, der ryger, kan skade deres ufødte børn.
- Rygning gør dig klogere.
- Tobaksforurenede luft er skadeligt for både børn og voksne.

Afslut med at tale om elevernes holdning til rygning, og hvordan man kan undgå røg derhjemme og ude.

4. Afslutning og afrunding:

Bed eleverne tale om, hvad de har lært om sundhed, og hvad de synes om aktiviteterne.

MOBNING – NEJ TAK

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
½ -2 lektioner	Aktiviteten består af 3 dele, der med fordel kan laves i sammenhæng. Det diskuteres, hvornår man er en god/dårlig klassekammerat, og eleverne laver rollespil om mobning.	Læs faktaark 3 og 4.	Hvis du vælger at illustrere, evt. tuscher i forskellige farver eller ugeblade, magasiner og sakse.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At sætte ord på mobning, og hvad der er en god/dårlig klassekammerat. • At blive enige om, hvad der gør klassen til et rart sted at være. 			

SÅDAN GØR DU: ¹⁶⁾

Del 1: Hvad er en god kammerat? (30 min.)

Diskuter i klassen, hvornår man er en god kammerat, og hvornår man ikke er det.

Inddel eleverne i grupper af 3-4 personer.

Bed dem svare på følgende spørgsmål:

1. Hvad er en god klassekammerat?
2. Hvorfor er det vigtigt at være en god klassekammerat?
3. Hvorfor er det vigtigt at have gode klassekammerater?
4. Hvad er en god klassekammerat ikke?
5. Hvad sker der, når man ikke er en god klassekammerat?
6. Hvorfor mobber man egentlig?
7. Hvordan har vi det, når vi bliver mobbet?
8. Hvordan har vi det, når vi mobber?
9. Hvordan kan vi se på andre, at de bliver kede af det, når de bliver drillet?

Spørg eleverne, hvad han eller hun har gjort for at være en god klassekammerat i det seneste stykke tid.

Bed hver gruppe om at lave en liste med fem punkter, der har overskriften: 'Jeg er god kammerat, når...'. De yngre elever kan evt. blot snakke om det, eller tegne.

Bed grupperne præsentere deres punkter.

Del 2: Rollespil om mobning (45 min.)

Hver gruppe vælger en af de to følgende situationer:

1. 'En pige bliver generet af kammerater. En gruppe piger driller hende, og en af pigerne tager hendes bog fra hende. Da hun prøver at tage den tilbage, begynder pigerne at kaste bogen mellem hinanden.'
2. 'En dreng støder på vej til skole ind i to piger fra hans klasse. Den ene pige er den styrende og dominerende, den anden er medløber. Pigerne mobber drengen, fordi han har bøjle på. De griner og tager mod hans vilje billeder af ham med deres mobiltelefoner, som de siger, de vil lægge ud på internettet.'

Giv eleverne tid til at forberede situationerne som et rollespil. De skal forberede to: et, hvor de er dårlige klassekammerater, og et, hvor de er gode klassekammerater.

Bed grupperne om at udføre rollespillene for hinanden. Spørg, hvordan det var at udføre et rollespil som dårlige/gode klassekammerater.

Del 3: Klassens trivselsregler (30 min.)

Formuler sammen med eleverne klassens trivselsregler. F.eks. 'vi vil ikke mobbe hinanden' eller 'alle skal have nogen at lege med'. I kan evt. illustrere dem med tegningerne eller udklip.

Det er vigtigt, at eleverne selv bestemmer reglerne. Læs trivselsreglerne op for klassen, og hæng dem et synligt sted.

Afslut med følgende spørgsmål:

- Hvorfor er trivselsreglerne vigtige?
- Hvad kan man gøre, hvis nogen ikke overholder dem?
- Hvordan kan vi hjælpe hinanden med at overholde reglerne?

VOLD

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	Eleverne krydser af ud for hvad der er vold/ikke vold. Grupper tegner en voldelig situation og derefter en løsning på situationen.	Tænk over, hvad dine elever ved om vold. Kopier arbejdsark. Læs faktaark 3 og 4.	Arbejdsark 'Sæt ord på vold'.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At identificere former for vold og handlingsmuligheder for at undgå vold. • At kende til hjælpemuligheder. 			

SÅDAN GØR DU: 17)

1. Sæt ord på vold

Fortæl kort om forskellige former for vold. Læs om begreber i faktaboksen.

Uddel kopiarket 'Sæt ord på vold'. De større elever kan selv læse scenarierne og krydse af ved svarmulighederne ja, nej eller ved ikke. Læs scenarierne op for de mindre elever ét for ét, inden du beder dem om at sætte kryds ved et af svarmulighederne.

Nå eleverne har sat kryds ud for alle svarmulighederne, gennemgår I svarene sammen. Bed eleverne om at give eksempler på noget, de helt sikkert mener, ikke er vold, og noget, der helt sikkert er vold. Dernæst diskuterer I de svar, de er usikre på. Det er vigtigt, at elevernes egne holdninger og værdier kommer til udtryk.

2. En voldelig situation

Inddel eleverne i grupper af 3-4. Forklar, at de skal tale om situationer, som de har oplevet som voldelige. Det kan være noget de har set på gaden, i skolen, eller hos nogen privat. Derefter skal hver gruppe vælge en situation og tegne et billede, der illustrerer situationen.

Gå rundt til grupperne, og tal om tegningerne. Spørg dem, hvordan situationen kunne løses uden vold, eller hvordan man kan få stoppet volden, der foregår.

Hæng alle tegningerne op, og bed hver gruppe præsentere deres tegning og beskrive, hvad man kan gøre for at løse situationen uden vold eller stoppe volden. Bed resten af klassen komme med flere forslag.

Tal med eleverne om, hvad børn kan gøre, hvis de bliver udsat for vold, f.eks.:

- Sige, at den voldelige person ikke må gøre det
- Sige det til en ven, som kan hjælpe med at få det sagt til en voksen
- Sige det til en voksen, som barnet kender og stoler på
- Sige det til andre voksne – voksne, der er vant til at hjælpe børn – eller f.eks. bruge MIOs SMS eller chat service (se kontakter under henvisninger).

3. Afrunding og evaluering

Bed eleverne om at tænke over følgende spørgsmål og dele deres refleksioner to og to.

- Hvad synes du om denne aktivitet?
- Kan du genkende nogle af de voldelige situationer?

TIP: Vær opmærksom på, at nogle børn måske oplever vold i hjemmet eller andre steder, og hold øje med børnenes reaktioner. Bliv evt. i frikvarteret efterfølgende, så elever, der oplever vold, har mulighed for at komme og tale med dig om det. Læs også handlingsarket 'Når en elev har brug for hjælp'.

Begreber:

- *Fysisk vold* er f.eks., når man bliver slået, sparket, skubbet, fastholdt, brændt eller rusket. Den fysiske vold er den, som er mest synlig, fordi den kan vise sig på kroppen som f.eks. blå mærker.
- *Psykisk vold* er, når man bliver ydmyget, hånet, talt meget grimt til, truet eller nedgjort eller bliver afstraffet og låst inde på værelset. Psykisk vold følger altid med, når børn udsættes for fysisk vold.
- *Seksuel vold* er, når man bliver tvunget til samleje mod sin vilje, eller når nogen overskrider ens grænser i forhold til berøring og seksuel adfærd.

KOPIARK

SÆT ORD PÅ VOLD

Sæt kryds ved om du mener følgende situationer er vold: ja, nej eller ved ikke

		JA	NEJ	VED IKKE
1.	Jacobs mor og far skændes rigtig meget, når Jacob er gået i seng, men han kan høre dem slås og slå ting i stykker.	☐	☐	☐
2.	Pilu elsker at spille fodbold selvom hendes mor altid siger til hende, at hun er dårlig til det.	☐	☐	☐
3.	Fordi Nuka havde drillet de små børn på legepladsen, fik hun en lussing af sin mor.	☐	☐	☐
4.	Hjemme hos Jasmin får de aldrig aftensmad, i stedet spiser Jasmin chips til aftensmad.	☐	☐	☐
5.	Arnaq fryser ude i skolegården, fordi hendes forældre har glemt at købe en jakke til hende.	☐	☐	☐
6.	Hvis Janus ikke tager opvasken, slår hans far enten Janus eller lillesøster.	☐	☐	☐
7.	Aqqaluks far siger tit, at han vil slå ham, men han gør det aldrig.	☐	☐	☐
8.	Maliks storebror vil råbe ad ham, hvis han græder, når han har slået sig.	☐	☐	☐
9.	Thomas kommer sent hjem fra fritidsklub, og hans mor giver en lussing.	☐	☐	☐
10.	Ivalu glemte at købe mælk på vej hjem fra skolen, så hendes stedfar låste hende på værelset uden aftensmad.	☐	☐	☐

MIN KROP

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 Lektion og 15 min.	Eleverne sætter ord på en tegning af kroppen. Eleverne tager stilling til, hvad der er rart og ikke rart og laver en liste over, hvem de kan henvende sig til i tilfælde af overgreb.	Kopier kopiarket 'Min krop'.	Kopiarket 'Min krop'. Ark med teksten 'Rart', 'Ikke rart', 'Ved ikke'. Evt. kridt eller snor.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At blive bevidst om retten til egen krop og egne grænser. • At kunne skelne mellem, hvad der er rart og ikke rart. • At lære, hvor man kan få hjælp i tilfælde af overgreb. 			

SÅDAN GØR DU: 18)

1. Sæt ord på kroppen

Fortæl eleverne, at de skal lære om, hvad de forskellige dele af kroppen hedder. Uddel kopiarket og fortæl, at de skal sætte streger mellem ordene og tegningerne af pige- og dregekroppen. De store elever kan selv læse ordene, mens du skal læse dem op en for en for de små elever. Sæt evt. stregerne sammen.

Tal bagefter om aktiviteten:

- Var der nogle ord, som I havde hørt før?
- Kender I andre ord for tissemand og tissekone?
- Vidste I, at der er forskel på, hvordan drenge og piger ser ud inden i kroppen?
- Tal om, hvilke dele af kroppen andre gerne må røre ved, og hvilke det kun er en selv der må røre ved. Eller om der er nogen forældre må røre ved, men ikke venner osv.

2. Mærk efter

Fortæl eleverne, at de skal mærke efter, hvordan det føles, når der sker noget for én, som er rart eller ikke så rart.

Tegn en linje på gulvet evt. med et kridt. Læg i den ene ende af linjen et papir med en glad smiley, og i den anden en sur smiley.

Forklar eleverne, at de ved hvert udsagn skal tænke over, om det er noget de synes er rart eller ej, og stille sig i den ende hvor smileyen passer bedst.

Læs udsagnene nedenfor op, og hold pause ind imellem, indtil eleverne har placeret sig.

- At grine
- At få skældud

- At være uvenner
- At blive kysset af sine forældre
- At blive slået
- At have fødselsdag
- At få et stort knus af en bekendt, som man ikke synes godt om
- At have glemt at lave lektier
- At holde på en hemmelighed, som ikke føles god
- At være sammen med en god ven
- At blive rørt et sted på kroppen, som man ikke kan lide.

Tal i klassen om, hvordan det føles at mærke efter, hvad der er rart eller ikke rart:

- Hvordan føles det i kroppen, når man oplever noget, der er rart/ikke rart?
- Hvordan kan man se på andre, at der er noget, de kan lide/ikke kan lide?
- Hvad kan man gøre, hvis nogen gør noget ved én, som man ikke kan lide, f.eks. rør ved ens bryster, eller kysser en?
- Hvordan kan man sige det, og hvem kan man fortælle det til?

Skriv evt. svarene på tavlen.

3. Maliinas historie

Læs Maliinas historie nedenfor.

MALIINA OG FESTEN

Maliinas forældre holder fest. Hun har svært ved at falde i søvn, fordi de larmer, men til sidst lykkes det. Pludselig vågner Maliina ved, at nogen rører hende på en mærkelig måde. Hun ser, at det er hendes onkel, og han siger, at hun skal være helt stille. Maliina kan ikke lide det, og råber, at han skal lade være og gå ud af hendes værelse. Han siger, at hun skal gøre, hvad de voksne siger.

Jeg har rettigheder!, Abelsen, 2012

Tal med eleverne om følgende emner:

- Hvad handler historien om?
- Hvordan tror du, Maliina har det?
- Er det en berøring, som hun kan lide?
- Har onklen lov til at røre sådan ved Maliina?
- Hvordan kan Maliina sige nej til onklen?
- Skal Maliina holde det hemmeligt? Hvorfor/hvorfor ikke?

Tal derefter om, hvad man kan gøre, hvis man oplever det, som Maliina oplevede i fortællingen:

- Sige nej, jeg vil ikke, du må ikke, jeg siger det til min mor og far
- Bede om hjælp hos en voksen, f.eks. ens forældre, en anden voksen i familien, en nabo, en lærer, fodboldtræner, læge, eller en på kommunen.

Bed eleverne om at lave en liste over de personer, som de vil søge hjælp hos, hvis de oplever noget ubehageligt, som det Maliina oplevede. Eleverne kan tegne eller skrive, afhængig af deres alder.

Listen skal også omfatte andre end deres familie.

4. Afrunding og evaluering

Bed eleverne om at tænke over følgende spørgsmål, og del med resten af klassen.

- Hvad synes jeg om denne aktivitet?
- Har jeg lært noget nyt?

TIP: Vær opmærksom på elevernes signaler undervejs, da der kan være elever i klassen, som har været udsat for grænseoverskridende oplevelser.

Begreber:

Seksuelle overgreb omfatter både fysisk kontakt og ikke-fysisk kontakt.

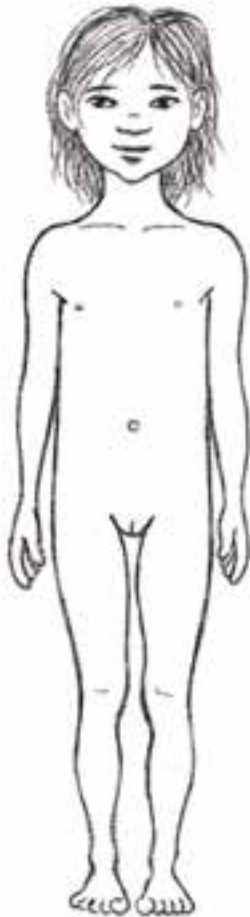
- *Fysisk kontakt* kan være: berøre barnets kønsorganer, tvinge barnet til at røre en anden persons kønsorganer, samleje med barnet og oralsex.
- *Ikke-fysisk kontakt* kan være: Vise barnet pornografisk materiale, blotte sig for barnet, opfordre barnet til at overvære seksuelle handlinger, fotografere eller filme barnet i seksuelle handlinger.¹⁹⁾

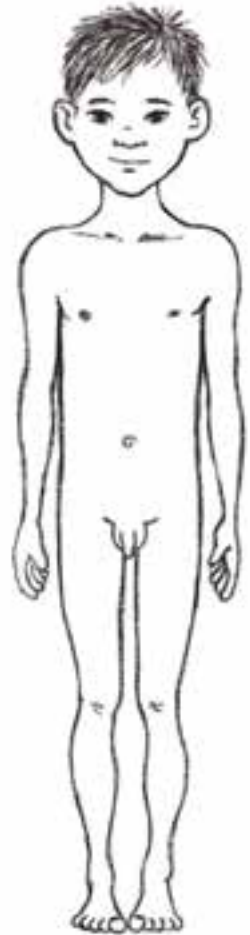
KOPIARK

MIN KROP

Sæt pil fra tegninger til de korrekte ord

•	MUND	•
•	NÆSE	•
•	ØRE	•
•	HÆNDER	•
•	KNÆ	•
•	SKULDER	•
•	FØDDER	•
•	NAVLE	•
•	HOVED	•
•	TISSEMAND	•
•	TISSEKONE	•
•	PUNG	•
•	BRYSTVORTER	•
•	TESTIKLER (INDEN I KROPPEN)	•
•	SKEDE (INDEN I KROPPEN)	•
•	LIVMODER (INDEN I KROPPEN)	•

BYG EN BY

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion - 1 dag	Eleverne bygger modelbyer, under forskellige styreformer.	Find byggematerialer til byerne og fire lokaler.	Fire poser med det samme byggemateriale, f.eks. pap, papir, lim, tape, grene, farver o.lign.

LÆRINGSMÅL:

- At forstå, hvad demokrati er, og hvad fordelene er.
- At få indblik i andre styreformer.
- At forstå sin egen ret til medbestemmelse og deltagelse.

SÅDAN GØR DU: ²⁰⁾

1. Introducer aktiviteten

Del klassen op i fire grupper, og fortæl, at de skal bygge en by hver. Giv grupperne minimum 25 min.

2. Byg byer i grupper

Inddel klassen i fire grupper, og giv dem hvert deres lokale. Giv hver gruppe en instruks om, hvordan de bestemmer, hvad og hvordan der skal bygges i deres by. NB! Fortæl dem ikke navnet på styreformen før I har gennemført aktiviteten:

- **Gruppe 1:** Udpeg én elev, som bestemmer det hele (diktatur).
- **Gruppe 2:** Der skal være flertal i gruppen for, at noget kan blive bygget. Eleverne skal stemme om det, de skal bygge (demokratisk flertalsbestemmelse).
- **Gruppe 3:** Alle elever skal være enige om, hvad de vil bygge, førend de må bygge noget (konsensusdemokrati).
- **Gruppe 4:** Ingen elever bestemmer over de andre, alle må bygge det, de selv har lyst til (anarki).

Lad grupperne arbejde, og gå rundt til dem, og bak op om deres 'styreformer'. Observer elevernes reaktioner og kommentarer, så du efterfølgende kan spørge ind til dem.

3. Vis jeres byer

Når tiden er gået, samles alle grupper i klassen og viser deres byer frem.

4. Afrunding og evaluering

Fortæl eleverne, at hver gruppe havde forskellige styreformer, da de skulle bygge deres byer. Skriv styreformerne op på tavlen.

Spørg grupperne:

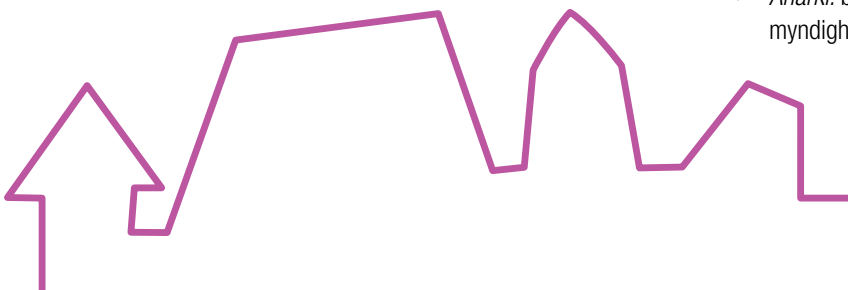
- Hvad gik godt/var svært ved jeres 'styreform'.
- Var det en god måde at bygge en by på?
- Var det retfærdigt?
- Spørg ind til deres reaktioner, f.eks. 'du virkede på et tidspunkt lidt frustreret, hvad var det, der gjorde det?'

Tal med eleverne om sammenhængen mellem deres oplevelser, da de byggede byen. Spørg evt. til de fordele og ulemper, der kan være ved de forskellige styreformer. Tal om, hvilke 'styreformer' der er forskellige i steder f.eks. hjemme i familien, i klassen, på skolen, i Grønland, i verden.

TIP: Hvis I er en stor klasse, kan det være en fordel med flere grupper, så nogle 'styreformer' praktiseres af flere grupper.

Begreber: Forskellige styreformer

- *Diktatur:* er en styreform, hvor al magt er placeret hos én person, også kaldet diktator.
- *Demokrati:* betyder folkestyre, det vil sige, at det er flertallet, der bestemmer.
- *Konsensus:* betyder, at der skal være enighed mellem medlemmerne i en klasse eller i et fællesskab.
- *Anarki:* betyder ingen styring/lovløshed, dvs. et land uden myndigheder, Folketing, Inatsisartut, konge eller dronning.

HOLDNINGSSKIFTEREN

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
½-1 lektion	Eleverne forholder sig til et emne, diskuterer det med de andre og skifter evt. holdning.	Find et diskussionsemne, som passer til din klasse. Læs faktaark 3 og 4.	Skriv og kopier 'værdilinje', se i teksten.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At finde sin egen holdning og argumentere for den. • At lære at lytte til andres synspunkter og udtrykke enighed og uenighed. • At reflektere over argumenter og evt. skifte standpunkt på den baggrund. 			

SÅDAN GØR DU: ²¹⁾

1. Vælg diskussionsemne

Vælg et diskussionsemne, som passer bedst i din klasse, f.eks.:

- Verden ville være bedre at leve i, hvis alle konflikter kunne fjernes.
- Rygere, der er syge, skal bagerst på ventelisten til hospitalet.
- Børn skal ikke lave hjemmearbejde – alle lektier skal laves på skolen.
- Hvis eleverne kommer for sent i skole, skal læreren kontakte deres forældre.

2. Tag stilling, og formuler holdning

Uddel et papir med en værdilinje:

Udsagn:

.....

.....

Helt enig Neutral/usikker uenig

+ ----- 0 ----- ÷

Læs udsagnet op for det diskussionsemne, du har valgt. Eleverne kan evt. bruge 5 min. på at diskutere det med deres sidemand. Derefter skal eleverne sætte et kryds på det sted på værdilinen, som bedst udtrykker deres holdning til udsagnet.

Sig til eleverne, at de kan skifte holdning, når de vil. Så skal de bare flytte deres kryds.

3. Diskuter og argumenter

1. runde: Bed eleverne om at finde en, som har den samme holdning.

Eleverne bruger 2-3 min. på at argumentere for deres holdning med hinanden.

2. runde: Bed eleverne om at finde en, som har en anden holdning, og brug 2-3 min. på at argumentere for deres holdning overfor hinanden.

Til sidst vender eleverne tilbage til deres makker fra første runde og diskuterer, om de har ændret deres oprindelige holdninger.

4. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om:

- Var der nogen, der skiftede holdning?
- Hvilke faktorer havde indflydelse på holdningsskiftet (evt. på dit oprindelige standpunkt)?
- Hvad gjorde det svært at lytte til andre eller skifte holdning?

TIP:

- Find evt. på andre kontroversielle holdninger, som klassen kan diskutere, f.eks. børnearbejde, dødsstraf, alkoholmisbrug og stofmisbrug.
- Du kan evt. læse historien 'Tasiaq og fodbold' (Jeg har rettigheder!, 2012) og fokusere på retten til at udtrykke sig.

PLANLÆG FORANDRINGER

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1-4 lektioner	Eleverne kommer med ideer til og planlægger, hvordan klassen kan blive til et rart sted at være.	Tænk på initiativer, der kan gøre din klasse til et mere rart sted. Læs faktaark 3 og 4.	Post-its. Kopier spørgsmål til de større elever (se i teksten).
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At lære at planlægge og gennemføre handlinger, der kan skabe positive forandringer. • At tage medansvar for klassen, samfundet mv. • At analysere og forholde sig kritisk til egne ideer. • At opleve, at elever også kan gøre en forskel. 			

SÅDAN GØR DU: 22)

1. Introducer aktiviteten

Forklar eleverne, at de skal komme med idéer til, hvordan klasselokalet kan blive et mere rart sted at være. Fortæl dem, at aktiviteten handler om, at de selv skal være med til at finde på løsninger og gennemføre dem.

2. Brainstorm ideer

Spørg eleverne, hvad skal der til for, at klasselokalet kan blive til et mere hyggeligt sted at være. Eleverne bruger 5-10 min. til at tegne eller skrive deres ideer på post-its.

Elevernes sætter deres post-its op på tavlen og ser grundigt på hinandens forslag.

Bed hver elev om at præsentere sine ideer for klassen. Saml de forslag, der minder om hinanden.

3. Skab handling

Fortæl eleverne, at de skal vælge den ide, som de gerne vil arbejde videre med.

De ældre elever kan selv arbejde videre med nedenstående spørgsmål i grupper. Hjælp de yngre elever igennem spørgsmålene.

Det er vigtigt, at eleverne selv finder frem til svar og løsninger ud fra spørgsmålene, så de oplever, at de er med til at tage ansvar ved selv at vurdere, hvilke initiativer der er realistiske at gennemføre.

Grupperne skal svare på følgende spørgsmål:

a. *Beskriv ideen:*

- Hvad går ideen ud på?
- Hvem får glæde af ideen?
- Hvilke løsninger er der?

b. *Vurder ideen:*

- Går det ud over nogen, hvis vi gør det?
- Er ideen vigtig i forhold til andre ideer?
- Kan ideen lade sig gøre?
- Er der nogen, der skal spørges om lov eller kan hjælpe os med at føre ideen ud i livet?
- Hvad kan jeg eller klassen gøre for at føre ideen ud i livet?
- Er der nogen, der skal give penge til det?

c. *Planlæg initiativ:*

- Hvem skal være med?
- Hvad skal der gøres?
- Hvor meget koster det?

d. *Evaluer initiativ:*

- Hvordan gik det?
- Hvad gik godt? Og hvad gik mindre godt?
- Var der nogen, der fik glæde af initiativet?
- Aftal med eleverne, hvem der gør hvad, og del ansvaret blandt dem.

4. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om:

- Hvad synes I om aktiviteten?
- Var det svært at komme med forslag?
- Forklar eleverne om, hvad Børnekonventionen siger om børns rettigheder til medbestemmelse og deltagelse.

TIP: Aktiviteten kan også bruges til andre problemstillinger f.eks. elevernes medansvar for at løse drilleri/mobning, hærværk og larm i klassen.

KLASSENS GRUNDLOV

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
2 Lektioner	Eleverne laver en grundlov for klassen som beskriver rettigheder og pligter i klassen.	Læs faktaark 1-4.	Flipover papir og tuscher.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At lære om rettigheder og ansvar som en del af hverdagen. • At opleve, at de kan gøre en forskel i deres dagligdag. • At deltage aktivt i at skabe og enes om en række regler og ansvar i klassen. 			

SÅDAN GØR DU: ²³⁾

1. Lav klassens grundlov

Spørg ind til elevernes oplevelse og forståelse af regler og ansvar. Tal med eleverne om, hvilke regler, de kender til. Bed eleverne gøre følgende sætninger færdige:

- 'Jeg har ikke ret til at slå folk, når jeg er vred, fordi...'
- 'Jeg har ikke ret til at behandle mennesker uretfærdigt, fordi...'

Skriv sætningerne op på tavlen. Fortæl, at de skal nu ændre de forskellige udsagn fra negative til positive.

- 'Jeg har ret til ikke at blive slået'
- 'Jeg har ret til at blive behandlet godt'

Opdel eleverne i mindre grupper, som hver skal foreslå 3-4 rettigheder for klassen.

De skal bruge sætningen 'Enhver har ret til ...'. F.eks. 'Enhver har ret til at sige noget i klassen'.

De skal kun skrive/tegne de rettigheder ned, som alle i gruppen er enige om.

2. Fælles opsamling

Hver gruppe fremlægger på skift, hvilke rettigheder de har valgt for klassen.

Skriv rettighederne op på en planche i et skema, som vist nedenunder.

Hver gang en rettighed er noteret, spørges eleverne, hvilket særligt ansvar den enkelte har for at sikre, at alle kan nyde godt af denne ret. Tilføj svarene i kolonnen 'Ansvar'.

KLASSENS GRUNDLOV	
RETTIGHEDER	ANSVAR
Enhver har ret til at blive behandlet retfærdigt/godt	Jeg har ansvaret for at behandle alle retfærdigt/godt
Enhver har ret til at udtrykke sin mening	Jeg bør give alle ret til at udtrykke en mening

Når alle grupperes input er skrevet op, skal klassen forsøge at finde frem til én samlet grundlov for klassen. Tal med klassen om:

- Kan nogle af disse rettigheder og ansvar kombineres?
- Kan nogle af dem undværes?
- Er der andre rettigheder og ansvar, der skal tilføjes?

Afslut med at spørge eleverne om, hvad der skal til for at have en 'klassens grundlov':

- Er eleverne villige til at overholde disse regler, som de selv har lavet?
- Hvem er ansvarlig for at sikre, at alle følger 'klassens grundlov'?
- Hvad sker der, når nogen overtræder en af rettighederne?

Lav evt. en renskrevet udgave af 'klassens grundlov' og hæng den op i klassen.

Forklar eleverne, at det nu er jeres fælles regler for at arbejde og være sammen, og at de gælder for både elever og lærere.

3. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om:

- Var det nemt at udarbejde en liste med rettigheder og ansvar?
- Var der nogen ideer til rettigheder, som gruppen ikke kunne enes om? Hvorfor?
- Hvad har du lært om dig selv i denne aktivitet?
- Hvad har du lært om regler og ansvar?
- Sammenlign Jeres klassens grundlov med børnekonventionen.

TIP:

- I kan illustrere jeres grundlov med tegninger og udklip.
- Når der opstår konflikter eller problemer i klassen, kan I kigge på 'klassens grundlov'.

ROLLEMODELLER

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1-2 lektioner	Eleverne inviterer rollemodeller på besøg i klassen.	Overvej, hvilke rollemodeller der vil være relevante at invitere.	-
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At få troen på, at alle kan gøre en forskel. • At kunne identificere sig med andre. 			

SÅDAN GØR DU: ²⁴⁾

1. Find jeres rollemodeller

Introducer begrebet 'rollemodel' - det er en der kan være et godt og inspirerende eksempel for andre.

Fortæl eleverne, at I skal finde nogen, der kan inspirere Jer til, at gøre noget for børns rettigheder, for Jeres lokalområde, for samfundet, for verden.

Lav en brainstorm på hvilke interessante mennesker, som har kæmpet for eller benyttet sig af deres rettigheder, som I kunne have lyst til at invitere på besøg i klassen eller på skolen.

Lad eleverne i fællesskab beslutte, hvem de vil invitere som rollemodeller.

Inviter i fællesskab med eleverne en eller flere rollemodeller til en inspirationsdag. I kan samme forberede hvad der skal stå i brevet, siges i telefonen osv. De større elever kan selv formulere breve til rollemodellene, hvor ud fra I skriver et samlet brev.

Bed rollemodellerne forberede et kort oplæg, gerne med billeder, lyd, rekvisitter. Bed dem give deres råd og erfaringer videre, og være åbne overfor spørgsmål.

2. Forbered besøget

Del klassen op i grupper som forbereder en præsentation af den person I har inviteret, samt spørgsmål til personen. Eleverne øver deres præsentationer for hinanden og i vælger her ud fra hvordan personen skal præsenteres.

3. Besøg fra rollemodel

Lav en festlig dag hvor I evt. inviterer hele skolen og forældre med.

Lad en elev præsentere rollemodellen.

Rollemodellen præsenterer sine erfaringer og tager mod spørgsmål for eleverne, derefter fra forældre eller andre.

4. Afrunding og evaluering

Tal med eleverne om, hvad de lærte af rollemodellen, og om de fik nogen ideer.

TIP:

- Hvis der er flere rollemodeller på besøg på én gang, så del eleverne op i mindre grupper, og lad rollemodellerne besøge grupperne på skift. Så er det nemmere at stille spørgsmål.
- En rollemodel skal gerne være en, man kan identificere sig med, og som måske bryder med nogle af de forventninger, eleverne bevidst eller ubevidst kan have til, hvem der handle aktivt (mønsterbrydere). Det vil være bedst at invitere mere end én rollemodel, og gerne folk der med forskellige baggrunde – unge og gamle, piger og drenge, øst og vest grønland osv.
- En rollemodel kan også være en frivillig fra en forening, som har opnået succes med sit arbejde.

MEDANSVAR FOR UNDERVISNINGEN

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
1 lektion	Eleverne kommer i grupper med forslag til undervisningen.	Tag et stort stykke papir (f.eks. A3) og tegn en cirkel i midten og et antal felter uden om, så der er et felt til hver person i gruppen. Kopier arket til alle grupper. Læs faktaark 3 og 4.	A3-ark el. andre store stykker papir.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At føle medansvar for og medindflydelse på undervisningen. • At udtrykke enighed og uenighed og samarbejde om at finde en fælles løsning. 			

SÅDAN GØR DU: ²⁵⁾

1. Introducer aktiviteten

Del eleverne i mindre grupper af 4-5 personer. Giv hver gruppe et ark med en cirkel i midten og 4-5 felter udenom, så der er ét felt til hver elev i gruppen.

Forklar eleverne, at de skal komme med forslag til, hvordan undervisningen kan blive mere spændende, eller hvad det næste undervisningsforløb skal indeholde, f.eks. temaer, aktiviteter osv.

2. Gennemfør aktiviteten

Bed eleverne i hver gruppe om at tegne eller skrive de forslag de har i deres eget felt.

De har 5 min.

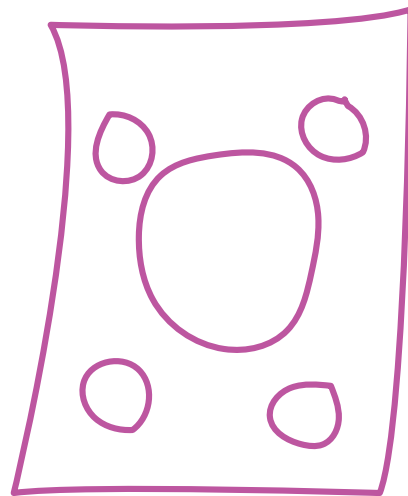
Hver elev præsenterer på skift deres forslag for deres gruppe. Hele gruppen diskuterer forslaget. Hvis gruppen er enig i, at det er et godt forslag, tegner gruppen det fælles forslag i midterfeltet (cirklen).

3. Afrunding og evaluering

Alle grupper fortæller på skift, hvad midterfeltet illustrerer.

Tal med eleverne om:

- Hvordan de oplever selv at kunne være med til at tage ansvar for undervisningen.
- Hvilke andre problemer/udfordringer de kunne sig at være med til at få indflydelse på.
- Tal om de rettigheder til medbestemmelse og deltagelse som står i Børnekonventionen, og hvad de betyder.

HVAD HAR JEG LÆRT?

VARIGHED	AKTIVITETEN KORT	FORBEREDELSE	MATERIALER
½-1 lektion	Du kan vælge en eller flere af aktiviteterne – diskutere i cirkler, liste eller tegne læring	Kig dine planer for læringsforløbet igennem.	A3 ark til hver gruppe. Tuscher i fire farver.
LÆRINGSMÅL:			
<ul style="list-style-type: none"> • At opsummere undervisningen og give eleverne en succesoplevelse af at have lært noget nyt. • At få et indtryk af hvad eleverne har lært. • At få inspiration til hvordan undervisningen kan forbedres og emner du skal tage op næste gang. • At give eleverne medansvar for undervisningen og inddrage dem. 			

SÅDAN GØR DU:

A. Dobbeltcirkler ²⁶⁾

Mind kort eleverne om, hvad I har lavet i løbet af læringsforløbet, og bed dem evt. om at bidrage til opsummeringen.

Bed eleverne stille sig i to cirkler med lige mange i hver. Den ene halvdel af eleverne former en indercirkel skulder mod skulder med ryggen til hinanden, mens den anden danner en cirkel udenom, med ansigtet vendt mod eleverne i indercirklen.

Bed eleverne stille sig to og to overfor hinanden og fortælle hinanden på skift, hvad der har været det vigtigste de har lært. Efter et par minutter beder du eleverne i ydercirklen om at træde et skridt til højre og tale med en ny makker. Efter et par gange skifter du emne, mens eleverne stadig skifter makker, f.eks.:

- Det værste var...
- Det mest spændende var...
- Jeg vil gerne lære mere om...

Saml op ved at bede eleverne dele nogle af de udsagn de hørte.

B. Ordspindelvæv ²⁷⁾

Inddel eleverne i grupper af 4-5 personer.

Giv hver gruppe et A3 ark, og hver elev fire farver at skrive med.

Bed eleverne skrive et centralt emne I har arbejdet med om børns rettigheder på midten af papiret (f.eks. medbestemmelse og deltagelse, mobning, el.lign.).

Eleverne i gruppen skal derefter blive enige om fire hovedområder de har lært, og skrive dem ind i hver deres del af spindelvævet. Bed eleverne tegne eller skrive på hvert sit hovedområde. Efter 4-5 min. Skal de dreje papirret og skrive videre på hovedområderne med del-elementer de har lært, forbindelser imellem det de har lært osv.

Tal om gruppernes ordspind samlet.

C. Min rettighedsrygsæk ²⁸⁾

Fortæl eleverne, at de skal tegne sig selv med en stor rygsæk på ryggen, der er fyldt af alt det de har lært om børns rettigheder.

De skal tegne alle de ting, de gerne vil bære med sig hjem og videre ud i deres liv. F.eks.

bøger eller billeder, følelser, mennesker, ideer, nye måder at se verden på, redskaber og kompetencer de har fået i forløbet, eller værdier og holdninger.

De kan også tegne ting som de lader ligge på jorden – ting, som de ønsker at efterlade. Det kan være ting som dårlige vaner, gamle ideer, vanskelige øjeblikke, dårligt læringsmiljø, træthed osv.

Lav en udstilling af tegningerne bagefter, og tal sammen om dem.

KONTAKTER

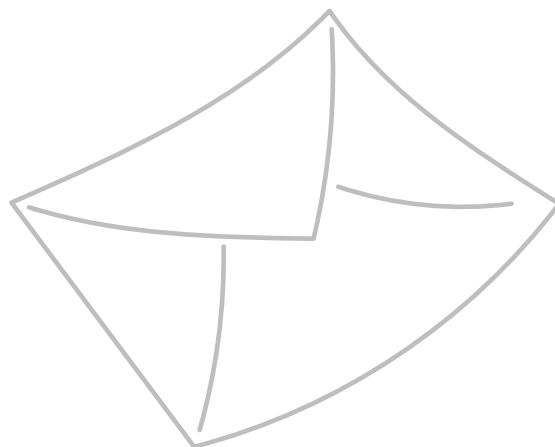
Børnehuset ”SAAFFIK”

Landsdækkende center for børn og unge udsat for seksuelt misbrug.

www.saaffik.gl

saaffik@nanog.gl

34 60 11

Pædagogisk Psykologisk Rådgivningskontorer (PPR)

Qaasuitsup: 94 37 55, qaasuitsup@qaasuitsup.gl

Qeqqata: 86 55 40, qeqqata@qeqqata.gl

Sermersooq: 36 63 30, kommuneqarfik@sermersooq.gl, misi@sermersooq.gl

Kujalleq: 70 41 00, kujalleq@kujalleq.gl

MIO - Meeqqat Inuusuttullu Oqaloqatiginnittarfiat

Børnerettighedsinstitution, der har til opgave, at sikre og fremme børn og unges interesser i samfundet med udgangspunkt i FNs Børnekonvention.

www.mio.gl

På siden findes chatrådgivning, samt opdaterede kontakter på kommunal rådgivning, socialforvaltningerne i kommunerne samt politiet.

mio@mio.gl

SMS-rådgivning på 1899.

LITTERATUR

- Abelsen, Abia & Parnuna Egede et al. (2012): "Jeg har rettigheder!", MIPI, MIO & ICC Grønland
- Byskov, Jonna & Marianne Keinicke (2003): "Handicappet – og hva' så?", Alinea
- Council of Europe (2009): "Compassito – Manual on human rights education for children" www.eycb.coe.int/compassito/default.htm
- Council of Europe (2002): "Compass – A manual on human rights education with young people" <http://eycb.coe.int/compass/en/contents.html>
- Dansk Center for Undervisningsmiljø: "Den Gode Samtale", <http://dcum.dk/sammen-mod-mobning/den-gode-samtale>
- Decara, Cecilia (2011): "Børns rettigheder – Undervisningsmateriale til mellemtrinnet 4.-6. kl", Institut for Menneskerettigheder
- European Youth Centre (1995): "All different – All equal, Education Pack" www.eycb.coe.int/edupack/default.htm
- Folkeskolen (2014): "Sådan underretter du", 07-2014
- Herlufsen, Kristian (2012): Tema om børnearbejde på www.samvirke.dk
- Institut for Menneskerettigheder & Ungdomsbyen (2011): "Indskoling – Demokrati Fordi"
- International Labour Organisation (2009): "World Day Against Child Labour"
- Jensen, Signe Bøtter (2013): "Sundhed og trivsel – sund kost", www.emu.dk
- Jensen, Line Holst & Wybrant, Mette (2010): "Værktøjskassen Forældremødet", Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration, Amondo og Azena.
- Kagan, Spencer & Jette Stenlev (2006): "Cooperative Learning", Alinea
- NIRAS (2011): "Børn Si'r Til – Materiale fra 11 dialogmøder med børn om voksnes vold mod børn"
- Nørgaard, Cecilie & Vittrup, Bonnie (2014): "Vold – Lærerkatalog", Danner.
- Psykiatrifonden: "Tal om det", www.tabu.dk/forside/laerere/hjaelp-dine-elever/gode-raad-til-samtalen.aspx
- Rasmussen, Maria Løkke (2012): "The Human Rights Education Toolbox – A practitioners guide to planning and managing human rights education", Institut for Menneskerettigheder
- Rasmussen, Maria Løkke & Mette Wybrandt (2011): "Medborger Værktøjskassen", Amondo og Institut for Menneskerettigheder
- Rex, Christian Fleisher (2008): "Kaassassuk – Den forældreløse", Milik
- Roien, Anne Line & Lone Smidt (2013): "Grundmateriale 2.-3. klasse", Sex & Samfund og TrykFonden
- World Association of Girl Guides and Girl Scouts (2002): "Our rights, Our Responsibilities", www.waggsworld.org/en/resources/publications/programmes
- Wybrandt, Mette & Sara Hedegaard Jensen (2013): "Inkluderende læringsmiljø", Amondo
- Zarrehparvar, Mandana (2011): "Drop Diskrimination – Øvelseskatalog", Institut for Menneskerettigheder
- Zarrehparvar, Mandana (2011): "Drop Diskrimination – Begrebskatalog", Institut for Menneskerettigheder

LITTERATURHENVISNINGER

- 1) **Side 8:** Udviklet med inspiration fra: Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011; Inkluderende læringsmiljø, Wybrandt & Jensen, 2013.
- 2) **Side 9:** Udviklet med inspiration fra: Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011; The Human Rights Education Toolbox, Rasmussen, 2012.
- 3) **Side 10:** Udviklet med inspiration fra: Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011; Værktøjskassen Forældremødet, Jensen & Wybrandt, 2010.
- 4) **Side 11:** Udviklet med inspiration fra: Den Gode Samtale, Dansk Center for Undervisningsmiljø; Tal om det, Psykiatrifonden; Sådan underretter du, Folkeskolen, 2014; Vold, Nørgaard & Vittrup, 2014.
- 5) **Side 17:** Udviklet med inspiration fra: Compasito, Europarådet, 2009; Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011.
- 6) **Side 18-19:** Udviklet med inspiration fra: Compasito, Europarådet, 2009; Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011.
- 7) **Side 20:** Udviklet med inspiration fra: Børns rettigheder til mellemtrinnet 4-6. kl, Decara, 2012.
- 8) **Side 21:** Udviklet med inspiration fra: World Association of Girl Guides and Girl Scouts, 2002; Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011.
- 9) **Side 23:** Udviklet med inspiration fra: Grundmateriale 2.-3. klasse, Roien & Smidt, 2013; Compasito, Council of Europe, 2009.
- 10) **Side 24:** Udviklet med inspiration fra: All Different- All Equal, European Youth Centre, 1995; Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011.
- 11) **Side 25:** Udviklet med inspiration fra: All Different- All Equal, European Youth Centre, 1995; Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011.
- 12) **Side 26:** Udviklet med inspiration fra: Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011; Handicappet – og hva' så?, Byskov & Keinicke, 2003; Jeg har rettigheder!, Abelsen, 2012.
- 13) **Side 27:** Udviklet med inspiration fra: Drop Diskrimination – Øvelseskatalog og Begrebskatalog, Zarrehparvar, 2011.
- 14) **Side 29-30:** Udviklet med inspiration fra: World Day Against Child Labour, International Labour Organisation, 2009; Jeg har rettigheder!, Abelsen, 2012.
- 15) **Side 31:** Udviklet med inspiration fra: Sundhed og trivsel – Sund kost, Jensen, 2013.
- 16) **Side 32:** Udviklet med inspiration fra: Indskoling – Demokrati Fordi, Institut for Menneskerettigheder & Ungdomsbyen, 2011.
- 17) **Side 33:** Udviklet med inspiration fra: Compasito, European Council, 2009; Børn Sir' Til, NIRAS, 2011.
- 18) **Side 35-37:** Udviklet med inspiration fra: Grundmateriale 2.-3 klasse, Roien og Smidt, 2013; Jeg har rettigheder!, Abelsen, 2012
- 19) **Side 36:** Socialstyrelsen – SISO, 2013.
- 20) **Side 38:** Udviklet med inspiration fra: Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011.
- 21) **Side 39:** Udviklet med inspiration fra: Cooperative Learning, Kagan, 2006; Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011.
- 22) **Side 40:** Udviklet med inspiration fra: Medborger Værktøjskassen, Rasmussen og Wybrandt, 2011; Inkluderende læringsmiljø, Wybrandt & Jensen, 2013.
- 23) **Side 41:** Udviklet med inspiration fra: Cooperative Learning, Kagan, 2006; Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011.
- 24) **Side 42:** Udviklet med inspiration fra: Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011.
- 25) **Side 43:** Udviklet med inspiration fra: Medborger Værktøjskassen, Rasmussen & Wybrandt, 2011; Inkluderende læringsmiljø, Wybrandt & Jensen, 2013.
- 26) **Side 44:** Udviklet med inspiration fra: Compass, Council of Europe, 2002; Cooperative Learning, Kagan, 2006.
- 27) **Side 44:** Udviklet med inspiration fra: Cooperative Learning, Kagan, 2006.
- 28) **Side 44:** Udviklet med inspiration fra: Compass, Council of Europe, 2002.